

TÜRK PATENT HUKUKUNA BİR ÖNERİ: İŞLEVSEL İSTEMLER

A PROPOSAL FOR TURKISH PATENT LAW: FUNCTIONAL CLAIMS

Araştırma Makalesi
Ahmet SELÇUK*

ÖZ

Patent hukukunda yer alan çeşitli istem yazım metotlarından biri de “işlevsel istem” yazım metodudur. Avrupa ve ABD patent hukuku uygulamasında geliştirilen diğer birçok istem yazım metodunda olduğu gibi, işlevsel istemlerin kullanımına da patent ofislerinin uygulama kılavuzlarında yer verilmiş ve bu istemlere ilişkin uyumsuzlukların çözümünde önemli sayıda içtihat elde edilmiştir. Buna karşın ülkemiz patent uygulamasında işlevsel istemlerin kullanımı oldukça az olup bu istemlere ilişkin akademik çalışmalar da oldukça sınırlıdır. Ayrıca mevzuatta da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Çalışmanın amacı, literatürdeki bu boşluğu doldurmaktır. Bu kapsamda, işlevsel istemlerin ortaya çıkıp gelişim gösterdiği ABD’deki yasal düzenleme ve yargı kararları incelenerek ülkemizdeki uygulama için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: patent istemi, işlevsel istemler, araç-artı-işlev, adım-artı-işlev, eşdeğerler.

ABSTRACT

Among the various claim drafting techniques in patent law, one notable method is the “functional claiming”. As with many other claim drafting techniques developed in European and U.S. patent law practice, the use of functional claims is addressed in the examination guidelines of patent offices, and a significant amount

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1757752

Makalenin Geliş Tarihi: 04.08.2025

Makalenin Kabul Tarihi: 13.08.2025

* Arş. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

E-posta: ahmet.selcuk@ibu.edu.tr

ORCID: 0000-0002-5920-5209

Bu makale, Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmış olup, Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği m. 43/5 gereği Özel Hukuk Doktora Programında hazırlanmakta olan “Patent Korumasının Kapsamı ve Eşdeğer Unsur Doktrini” adlı tez çalışmasından türetilmiştir.

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Araştırma ve Yayın Etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

.

of case law has been established regarding the resolution of functional claiming disputes. However, functional claims have a rather limited presence in our national patent practice, and researches on the topic are similarly sparse. Furthermore, there are no regulations in the legislation. This study aims to fill this gap in the literature. In this context, the legal framework and judicial precedents of the United States—where functional claims originated and evolved—are analyzed in order to develop recommendations tailored to their potential implementation in our patent system.

Key Words: patent claims, functional claims, means-plus-function, step-plus-function, equivalents.

EXTENDED SUMMARY

Among the various claim drafting techniques in patent law, one notable method is the use of functional claiming. Under this approach, a claim limitation is defined not in terms of its *structural* components, but rather by the *function* it performs. In such cases, instead of reciting a specific structure to accomplish the stated function, the claim employs generic terms such as “means” or “step”, while the corresponding structure or act that performs the claimed function is expressly disclosed in the written description. Due to the linguistic formulation derived from these expressions, such claims are commonly referred to as “means-plus-function” or “step-plus-function” claims. Pursuant to U.S. statutory provisions, such claims also cover equivalents identified in the written description, and the scope of the claim is construed accordingly.

A review of the historical development of functional claiming indicates that, in its early application, courts frequently held such claims invalid on the basis that functional language introduced an unacceptable degree of indefiniteness, thereby precluding a clear and ascertainable delineation of the scope of patent protection. This judicial stance effectively gave rise to the conclusion that functional claiming was impermissible within the framework of patent law. However, this position was subsequently altered through a statutory amendment to the United States Patent Act, which expressly authorized the use of functional claim language under specific conditions. The revised provision sought to address concerns surrounding indefiniteness by requiring that the written description disclose the structure, material, or act corresponding to each recited “means” or “step”, thereby ensuring that the boundaries of the claim could be construed with sufficient clarity and precision.

The patent examination guidelines published by the United States Patent and Trademark Office (USPTO) and the European Patent Office (EPO) serve as key references in the application of functional claiming. In addition, a substantial body of case law has developed in relation to disputes concerning functional claims. By contrast, in Türkiye, the use of functional claiming is predominantly observed in national phase entries of international patent applications. The use of functional claim language in domestic applications remains rather limited. Furthermore, academic studies in Türkiye specifically addressing patent claims are scarce, and works focusing on functional claims are virtually nonexistent. Turkish patent legislation also lacks any specific provision concerning functional claiming. This study aims to address this gap in the literature. To

that end, it first examines the historical development of functional claims, followed by an analysis of the relevant legal framework in the United States. Subsequently, the study explores the content and scope of functional claims, their distinction from structurally defined claims commonly used in traditional claim drafting, and the criteria for identifying functional claim language. In doing so, the analysis primarily draws upon U.S. case law and is further supported by a review of relevant academic literature. Where appropriate, the study also includes comparative insights between U.S. patent law and the Turkish patent law framework.

It is well recognized that identifying the use of functional claim language in a patent is not always straightforward upon reading the claims. To facilitate this determination, courts have treated the presence of the terms “means” and “step” in the claim language as a presumption that functional claiming is being employed. However, this presumption may be rebutted if, in the specific case, it is evident that the recited “means” or “step” refers to a specific structure. Moreover, this study highlights that there are additional terms beyond “means” and “step” which may also indicate the use of functional claim language.

The equivalents recited in a written description in terms of functional claims (35 U.S.C. §112(f)), and the equivalents considered under the doctrine of equivalents in patent infringement, are highly susceptible to being conflated. However, when equivalents are at issue, there is a subtle distinction between infringement of functional claims and infringement of structural claims. Accordingly, this study initially provides a concise overview of the doctrine of equivalents, followed by an examination of literal infringement of functional claims and subsequently infringement under the doctrine of equivalents. In this context, two principal considerations are underscored. First, in cases of *literal* infringement of functional claims, the structure disclosed in the written description and its equivalents are deemed to fall within the literal scope of the claim. Second, in the context of literal infringement of functional claims, the claimed functions in question must be *identical*. Conversely, for infringement under the doctrine of equivalents, the functions need not be strictly identical; *substantial similarity* is generally sufficient. Moreover, for literal infringement to be established, the structural equivalent appears in the accused device must have existed at the time the patent issued.

In summary, this study provides a general overview of the nature and content of functional claims, offers a comparative analysis with structural claim drafting method, and articulates the legal principles governing the infringement of functional claims. The study concludes that the functional claiming approach offers several advantages, and highlights key considerations that must be observed when drafting such claims. The study also recommends the introduction of an explicit legislative provision to regulate the use of functional claims within the framework of Turkish patent law.

GİRİŞ

Bir buluşu hukuken koruma altına almak için düzenlenen belge anlamına gelen patent¹, buluşu açıklayan çeşitli metinler ve çizimlerden oluşmaktadır. Bu metinlere, farklı ülke düzenlemelerinde farklı adlar verilebilir. Fakat temel olarak bir patent başvuru dosyasının içeriğini; buluşun hukuken koruma kapsamını belirlemede kullanılan *istem*, buluşu açıklamada kullanılan *tarifname* ve buluşu somutlaştırmada yardımcı olmak üzere yer verilen patent *çizimleri* oluşturmaktadır².

Bir patentin istemleri, patent belgesinin en önemli kısımlarıdır. Bunun nedeni, istemlerin buluşu tanımlaması ve hukuken koruma altına alınan unsurlarını belirtiyor olmasıdır. Patentin genel konusuna aşinalık kazanmak için patentin başlığına, grafiklerine, şemalarına veya örneklerine başvurulabilirse de patent sahibinin patentten doğan hakkının asli hukuki etkisi istemdeki kelimelere bağlıdır³. Başka bir ifadeyle istemler, patent tekelinin sınırlarını belirleyen cümle gruplarıdır. Ayrıca patent ofisleri, patentlenebilirliği belirlemek amacıyla da istemleri inceler ve bunları önceki teknikle karşılaştırır. Kısacası tescil edilen patentlerle ilgili davalarda, geçerliliğin ve ihlalin belirlenmesinde *istemler* odak noktasıdır⁴. Büyük önem arz eden bu özellikleri nedeniyle istemler, yeterli ayrıntıda ifade edilmeli ve buluş açıkça ortaya konulmalıdır (Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik m. 76/1)⁵.

Bir patent isteminde kullanılan ve buluşu tanımlama konusunda hukuki etkiye sahip olan terimlere ise “istem sınırlamaları” (*claim limitations*) veya “istem unsurları” (*claim elements*) adı

¹ Cahit Suluk, Rauf Karasu ve Temel Nal, Fikri Mülkiyet Hukuku (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022) 225; Ünal Tekinalp, Fikri Mülkiyet Hukuku (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2012) 13; Feyzan Hayal Şehirali, Patent Hakkının Korunması (Turhan Kitabevi 1998) 7.

² Başvuru dosyasının bu bileşenleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Tekinalp (n 1) 575 vd.; Suluk, Karasu ve Nal (n 1) 258; Rıza Ayhan, Hayretin Çağlar, Burçak Yıldız ve Dilek İmirlioğlu, Sınai Mülkiyet Hukuku (Adalet Yayınevi 2021) 252; Uğur Çolak, Türk Patent Hukuku (Adalet Yayınevi 2022) 78 vd.; Arslan Kaya ve Koray Demir, Sınai Mülkiyet Hukuku Dersleri (Filiz Kitabevi 2025) 290 vd.; Şehirali (n 1) 76-79; İlhami Güneş, Sınai Mülkiyet Kanunu Işığında Uygulamalı Patent ve Faydalı Model Hukuku (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2019) 214 vd.; Engin Erdil, Fikri Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı (Yeniden Yazılmış 2. Bası, Vedat Kitapçılık 2021) 311 vd.

³ Amy L. Landers, Understanding Patent Law (3rd edn, Carolina Academic Press 2018) 55; Şule Gültek, Patent Hukukunda İstemler, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan Cilt I (Turhan Kitabevi, 2010) 1065.

⁴ Janice M. Mueller, Patent Law (6th edn, Wolters Kluwer 2020) 91.

⁵ Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik, RG 24.04.2017/30047. Benzer bir düzenleme ABD Patent Kanununda (35 United States Code) da yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre, patent başvurusu, başvuru sahibinin buluşu olarak kabul ettiği konuyu özellikle belirten ve açıkça talep eden bir veya daha fazla istem içermelidir (35 U.S.C. § 112(b)).

verilir⁶. Örneğin bir cihazı/makineyi konu alan buluş için kaleme alınan istem sınırlamaları, buluş konusu cihazı/makineyi oluşturmak için kullanılan ayrı fiziksel yapıları veya malzemeleri tanımlar. Bir şeyin yapılış usulünü konu alan buluş (usul buluşu) için hazırlanan istemin istem sınırlamaları ise buluşu meydana getirebilmek için gerçekleştirilecek adımları veya eylemleri tanımlar⁷. Usul buluşu bakımından, istemde tanımlanan adımları izinsiz gerçekleştiren kişi; cihaz buluşu bakımından da istem tarafından tanımlanan yapıya sahip bir cihazı izinsiz üreten kişi patent hakkını ihlal etmiş olur (Sınai Mülkiyet Kanunu m. 141/1)⁸.

Çok genel ve istemlerin yapısının anlaşılmasını kolaylaştıracak bir örnek vermek gerekirse, bir cihaz/aparat buluşunu (örneğin bir sandalyeyi) konu alan istem şu şekilde kaleme alınabilir⁹:

1. Aşağıdakileri içeren bir oturma aparatı:
düz bir yüzeye sahip bir tahta;
her biri iki uca sahip, ilk uçları söz konusu düz yüzeyin tabanına bağlı en az üç bacak;
ve
söz konusu bacaklar, söz konusu tahtaya **vidalarla** sabitlenir.

Usule ilişkin bir buluşu konu alan istem ise şu şekilde karşımıza çıkabilir¹⁰:

1. Bir oturma cihazı yapmak için aşağıdakileri içeren bir usul:
ahşap bir nesnenin düz bir parça halinde kesilmesi; ve

⁶ Landers (n 3) 57.

⁷ Landers (n 3) 57. Ayrıca ürün patenti ve usul/yöntem patenti ayrımı için bkz. Suluk, Karasu ve Nal (n 1) 229; Tekinalp (n 1) 596; Fülürya Yusufoglu, Patent Verilebilirlik Şartları (Vedat Kitapçılık 2014) 54 vd.; Mehmet Hamza Arslan, Patent Hakkına İlişkin Sınırlamalar ve İstisnalar (On İki Levha Yayıncılık 2023) 40 vd.; Ahmet Kayakökü, Patent Başvurusu (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022) 179 vd. Bu ayrımın “maddi (fiziksel) varlık” istemleri ve “aktivite (faaliyet)” istemleri olarak tasnif edildiği de görülmektedir. Bkz. Ali Rıza Köker ve Uğur Gürşad Yalçınar, Patent ve Faydalı Modelden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar (Genişletilmiş 3. Baskı, Yetkin Yayınları 2025) 65-69; Uğur Çolak, Patent Hukukunda İstemlerin Yorumlanması ve Koruma Kapsamının Belirlenmesi (On İki Levha Yayıncılık 2025) 24-26.

⁸ Sınai Mülkiyet Kanunu, Kanun numarası: 6769, Kabul tarihi: 22.12.2016, RG 10.1.2017/29944. SMK bakımından patent hakkının ihlali, yalnızca buluş konusu ürünü izinsiz üretmek ile sınırlanmamıştır. Patent hakkı ihlal edilmek suretiyle üretilen ürünü satan, dağıtan, ithal eden, ticari amaçla elde bulunduran kişiler de patent hakkını ihlal etmiş olur (SMK m. 141/1-b). Benzer şekilde buluş konusu bir “usul” ise, buluş konusu patentli usulle doğrudan doğruya elde edilen ürünleri satmak, dağıtmak veya başka bir şekilde ticaret alanına çıkarmak ya da bu amaçlar için ithal etmek gibi fiiller de patent hakkının ihlali sayılmaktadır (SMK m. 141/1-c).

⁹ Örnek istem Landers (n 3) 61’den değiştirilerek alınmıştır. İfade etmek gerekir ki, bu istem farazi olarak hazırlanmıştır. Tek bir istemden oluşan, yeterli açıklama içermeyen ve önceki tekniğin tekrarı niteliğinde olan bu oturma düzeni patentlenemeyeceği aşikardır.

¹⁰ Örnek istem, Landers (n 3) 62’den değiştirilerek alınmıştır.

en az üç ayağın ağaç tutkalı kullanılarak söz konusu düz yüzeyin tabanına tutturulması.

Yukarıda cihaz ve usul istemlerine örnek verilmiştir. Ancak istem şekilleri (istem yazım formatları) bunlarla sınırlı değildir. Ülkemiz patent uygulamasında en sık karşılaşılan formatlar bu ikisi olmakla birlikte, ABD patent uygulamasında çok daha çeşitli istem yazım şekilleri bulunmaktadır. Kombinasyon istemleri, *Markush* tipi istemler, *Beauregard* tipi istemler, *Jepson* tipi istemler, araç-artı-işlev tipi istemler, usul yoluyla ürün tipi istemler örnek olarak verilebilir. Bu istemler ABD patent hukukunda yasal olarak düzenlenmiş değildir fakat ABD Marka ve Patent Ofisi (USPTO) tarafından tanınmaktadır¹¹. Söz konusu istemler isimlerini genellikle, uyuşmazlık konusu oldukları yargı kararlarından almışlardır. Örneğin *Beauregard* istem formatı, adını 1995 tarihli *Beauregard* isimli bir ABD Federal İstinaf Mahkemesi (Federal Circuit) kararından almaktadır¹². Her bir özel formatın kullanımı istem hazırlayıcısının tercihinine bağlıdır. Fakat belirtmek gerekir ki, istem formatının seçimi, patent ihlali davalarında istemin yorumlanmasını ve kapsamını önemli ölçüde etkileyebilir¹³.

Patent başvurusu hazırlayan kişilerin farklı istem yazım metotlarına başvurma nedeni buluşun doğası gereği, onu en kesin biçimde ifade edebilmekte yaşanan zorluklardır. Yukarıda sayılan istemlerin her biri, konu edindiği buluşu daha net ve daha kolay biçimde ifade edebilmek için biçimlendirilmiştir. Örneğin usul yoluyla ürün istemi (*product-by-process claim*), bir ürünü, ürünün yapıldığı usulle (süreçle) tanımlar. Bu uygulama başlangıçta, ürünün yapılış şekli dışında herhangi bir şekilde tanımlanamayan bir ürünün patentlenebilmesini kolaylaştırmak için oluşturulmuştur¹⁴. Bir başka örnek olarak, *Markush* tipi istemler, tüm moleküllerin ayrı ayrı belirtilmesi gerekmeksizin sadece bazı örneklerin verilmesi suretiyle milyonlarca molekül üzerinde patent hakkı sağlayabilmektedir¹⁵.

¹¹ USPTO tarafından yayımlanan Patent İnceleme Usulüne İlişkin Kılavuz (Manual of Patent Examining Procedure, kısaca “MPEP”) ABD patent uygulamasında kullanılan çeşitli istem formatlarına yer vermektedir. Kılavuz için bkz. <https://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/index.html> (Erişim tarihi: 26.05.2025)

¹² Mueller (n 4) 152. *In re Beauregard*, 53 F.3d 1583 (Fed. Cir. 1995).

¹³ Mueller (n 4) 132.

¹⁴ Bkz. *In re Thorpe*, 777 F.2d 695, 697 (Fed. Cir. 1985).

¹⁵ Yusufoglu (n 7) 380; Barış Kaya, Eşdeğer İlaçların Piyasaya Girişinde Patent ve Veri İmtiyazı Haklarından Kaynaklanan Engeller (Seçkin Yayıncılık 2022) 112; Aysegül Sezgin Huysal, İlaç Patenti (Vedat Kitapçılık 2010) 154-155.

Bu çalışmanın konusunu da istem türlerinden biri olan ve yine birtakım faydaları olduğu için ABD uygulamasında¹⁶ kombinasyon buluşlarında kullanılan “işlevsel istemler” (*functional claims*) oluşturmaktadır. Bu istem formatına *araç-artı-işlev* tipi istemler (*means-plus-function claims*) adı da verilmektedir. Bunun nedeni, ABD’de bu istemler kaleme alınırken; sabitleme aracı (*means for fastening*), kesme aracı (*means for cutting*), renklendirme aracı (*means for coloring*) gibi ifadeler kullanılmasıdır. İfade tarzından da anlaşıldığı üzere öncelikle bir “araç” (*means*) kelimesi sonrasında ise bu aracın “işlevinin” (*function*) ne olduğu yazılmaktadır. Dolayısıyla karşımıza “araç+işlev” şeklinde bir formül çıkmaktadır. Söylem kolaylığı açısından çalışmamızda çoğunlukla *işlevsel istem* terimi tercih edilmiştir.

I. İŞLEVSEL İSTEMLER (ARAÇ-ARTI-İŞLEV FORMATINDAKİ İSTEMLER)

A. Tanımı ve Tarihçesi

1. Tanımı ve Yapısal İstemlerden Farkları

İşlevsel istemler, patent başvuru sahiplerine bir istem sınırlamasını, belirli bir *yapı* yerine *işlevine* göre tanımlama yetkisi vermektedir¹⁷. Öğretideki tanımı, “*buluş konusunun ve buluşun teknik özelliklerinin ‘fonksiyon tanımlaması’ yoluyla açıklanarak koruma talep edildiği kombinasyon istemleri*” şeklinde yapılmıştır¹⁸. Örneğin, kâğıt kesmek için kullanılan bir cihaz buluşunu konu alan bir istemde makas, bıçak veya maket bıçağı tanımlamak yerine, kesme işlevini yerine getirmek üzere birden fazla aracı kapsayacak şekilde “kesme araçları” ifadesi kullanılabilir¹⁹. İlk başlık altında vermiş olduğumuz oturma aparatına ilişkin istem örneğini tekrar ele alalım. Bu istem, buluşu belirli yapısal unsurları ile tanımlamaktadır; düz bir yüzeye sahip tahta, en az üç bacak ve bu iki unsuru birbirine sabitleyen vidalar. İstem içinde yer alan “tahtayı ve bacakları birbirine sabitleyen *vida*” şeklindeki bir istem unsuru, buluşu yapısal açıdan tanımlamakta, yalnızca “*vida*” kullanımı ile sınırlamaktadır. İşlevsel istemler ise “tahtayı ve

¹⁶ İşlevsel istem uygulaması ülkemizde yaygın olmayıp, TÜRKPATENT veri tabanında kayıtlı işlevsel istem dilinde kaleme alınmış patentlerin ezici çoğunluğu Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC) ve Patent İşbirliği Anlaşması (PCT) kapsamında ulusal aşamaya giriş yapmış yabancı patent başvurularıdır. (Uluslararası patent başvuruları hakkında detaylı bilgi için bkz. Mustafa Güney Çalışkan, Uluslararası Patent Başvurusu (PCT) (Seçkin Yayıncılık 2021). TÜRKPATENT web sitesindeki patent araştırma ekranında (<https://www.turkpatent.gov.tr/arastirma-yap?form=patent>) buluş özeti kısmına “için araç” terimleri yazılarak yapılan araştırmada 1000 civarında kayda ulaşılmış ve ifade edildiği gibi bunların büyük kısmının yabancı patentler olduğu görülmüştür.

¹⁷ Landers (n 3) 127; Mueller (n 4) 132; Onur Ünal, Patent Hukukunda İstemler (İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007) 52.

¹⁸ Çolak, İstemlerin Yorumlanması (n 7) 31.

¹⁹ Landers (n 3) 127.

bacakları birbirine *sabitlenme aracı*” veya “tahtayı ve bacakları birbirine *bağlama aracı*” şeklinde bir sınırlama getirilmesine izin vermektedir. Başka bir deyişle, *yapıdan* (buluşun o elemanının fiziksel yönlerinden) ziyade, elemanın *fonksiyonunu* (yani o elemanın ne yaptığını) tanımlamaya imkân tanımaktadır²⁰. Bu durumda oturma aparatını ifade eden işlevsel bir istem şu şekilde olacaktır:

1. Aşağıdakileri içeren bir oturma aparatı:
 düz bir yüzeye sahip bir tahta;
 her biri iki uca sahip, ilk uçları söz konusu düz yüzeyin tabanına bağlı en az üç bacak;
 ve
 söz konusu tahta ile söz konusu bacakları birbirine sabitleyen **bağlantı aracı**.

Dikkat etmek gerekir ki ABD patent uygulamasında işlevsel istem yazımı sadece *kombinasyon istemleri* için kullanılmaktadır. Bir kombinasyon istemi, bir teknikte daha önce bilinen unsurları birleştirir veya daha önce bilinen unsurları yeni (daha önce bilinmeyen) unsurlarla birleştirir. Başka bir deyişle, kombinasyon istemi, istemin önceden var olan şeylerin veya halihazırda bilinen eylemlerin “yeni ve açık olmayan” bir şekilde bir araya getirilmesi olgusunu ifade eder²¹.

Kombinasyon istemleri aynı zamanda aparat, cihaz, usul, bileşim veya başka bir istem türü olabilir. Dolayısıyla, bir aparat istemi de bir kombinasyon istemi olabilir. Benzer şekilde, bir bileşim istemi de bir kombinasyon istemi olarak nitelendirilebilir. Başka varyasyonlar da mümkündür²².

İşlevsel istem uygulaması, klasik yapısal istem uygulamasına nazaran patent sahiplerine bazı avantajlar sağlayan bir alternatif sunmaktadır. İlk olarak, aşağıda²³ görüleceği üzere, patentin yazılı açıklama (*written description*)²⁴ kısmında, istemde belirtilen araca en az bir adet “karşılık gelen yapı” tanımlandığı sürece, tüm yapıların veya cihazların patent başvurusunda açıkça tek tek

²⁰ Landers (n 3) 64.

²¹ Landers (n 3) 63.

²² Landers (n 3) 63.

²³ Bkz. I.B. İşlevsel İstemlerin İçeriği ve Yapısı başlığı.

²⁴ ABD’de patent belgesinin yazılı açıklama bölümü, istemler dışındaki tüm patent tarifnamesinin içeriğini kapsar. Yani, yazılı açıklama genellikle patent tarifnamesinin (*specification*); “buluşun arka planı”, “buluşun özeti” ve “buluşun ayrıntılı açıklaması” olarak adlandırılan bölümlerini içerir. ABD patent hukukunda tarifname bir çatı kavram olarak istemleri de içine alırken, hukukumuzda tarifname ve istemler ayrı ayrı ele alınmaktadır.

belirtilmesi gerekmeyecektir. İşte bu şekilde bir istem, patent başvurusu aşırı derecede ayrıntılı hale gelmeden nispeten çok sayıda olası yapıyı kapsayabilir duruma gelecektir²⁵.

Üstte bahsedilen avantajlı durumun bir uzantısı olarak, işlevsel istem metodu, oldukça teknik ve hassas bir iş olan istem yazım faaliyetinde istemi kaleme alan kişiye de rahatlık sağlar. Şöyle ki, sabitleme aracı örneğini ele aldığımızda, bir makinedeki iki elemanı birbirine sabitlemek için onlarca farklı araç kullanılması mümkündür. İstemi kaleme alan kişi sabitleme aracı olarak istemde açıkça “tutkal” kelimesini kullanmışsa, istemdeki cümleyi ona göre formüle edecek; istemde açıkça “vida” kelimesini kullanmışsa başka, “bant” kelimesini kullanmışsa başka biçimde formüle edecektir. İşlevsel istem yazım metodu ise bu zorlukları ortadan kaldırmaktadır.

İstemler, araç-artı-işlev dilini kullanarak hazırlandığında, buluşun açıklanan tüm uygulama biçimleri (*embodiments*)²⁶ işlevsel dil ile kapsanmış olur, böylece patent sahibi buluşun her bir uygulamasını ayrı ayrı istemleştirmek zorunda kalmaz²⁷. Diğer yandan işlevsel istem yazım metodunu benimsemek, patent başvurusu yapanlara ekonomik açıdan da avantaj sağlamaktadır. Şöyle ki, ülkemiz uygulamasında TÜRKPATENT tarafından patent başvurularında istem ve sayfa sayısından bağımsız olarak tek bir başvuru ücreti istenirken, çeşitli ülke uygulamalarında istem sayısına ve tarifnemenin sayfa sayısına bağlı olarak patent ofisleri tarafından ek ücret talep edilmektedir. Örneğin ABD Patent ve Marka Ofisi (USPTO)'nun patent başvuru ücret tarifesine göre, istem sayısı 20'yi aşan başvurularda ek her bir istem için 200 dolar; 100 sayfayı geçen başvurularda da her 50 sayfa için ekstra 450 dolar ücret talep edilmektedir²⁸. Dolayısıyla patent başvuru sahibi, işlevsel istem kullanarak ve tarifnamede yapıyı yeterince açıklayarak, aynı

²⁵ Mueller (n 4) 134.

²⁶ ABD patent hukukunda “*embodiments*” terimi ile patent konusu buluşun somut uygulanma biçimleri kastedilir. Başka bir ifadeyle patentli buluşun uygulanabileceği yöntemlerdir (Landers (n 3) 528). Zorunlu olmamakla birlikte, patent tarifnamesi, istemlerin uygulamalarının (*embodiments of the claims*) örneklerini içerebilir (Landers (n 3) 94). Diğer taraftan, buluşun uygulama örneklerini, en iyi mod (*the best mode*) ile karıştırmamak gerekir. ABD Patent Kanunu 35 U.S.C. §112(a) gereği, başvuru sahibi en iyi modu, tarifnamede yazmak zorundadır. ABD'deki uygulamada ise birçok patent sahibi, en iyi modu, buluşun tercih edilen uygulaması (*preferred embodiment*) olarak belirleyerek (kaleme alarak) tarifnamede en iyi moda yer vermiş olma şartını yerine getirmektedir (Landers (n 3) 137). Hukukumuzda ise buluştan sanayide ne şekilde yararlanılabileceği ve buluşun ne şekilde uygulanabileceği veya kullanılabileceğinin tarifnamede belirtilmesi zorunludur (SMK Yönetmeliği m. 75/1-f). Bu nedenle işlevsel istem kullanımı ülkemizde tescil edilmek istenen buluşlar için daha da avantaj sağlamaktadır.

²⁷ Michelle Xu, ‘Unresolved Means-plus-Function Issues Post-Williamson’ (2020) 24(1) UCLA Journal of Law and Technology 1, 25.

²⁸ Ücret tarifi için bkz. <https://www.uspto.gov/learning-and-resources/fees-and-payment/uspto-fee-schedule#Patent%20Fees> (Erişim tarihi: 26.07.2025)

işlevi yerine getirmek için birden fazla yapıyı kapsamına alan ekstra istemler için ödeme yapmaktan kurtulabilecektir²⁹.

2. Tarihçesi

İşlevsel istem tekniği, ABD Yüksek Mahkemesinin 1946 tarihli *Halliburton Oil Well Cementing Co. v. Walker*³⁰ kararına cevaben, ABD yasama organı Kongre tarafından 1952 yılında ABD Patent Kanununda düzenlenmiştir. Zira *Halliburton* davasında ABD Yüksek Mahkemesi, bir kombinasyon isteminin “en önemli unsurunu” tanımlamak için işlevsel dilin (*functional language*) kullanılmasını yasaklamıştı³¹.

Anılan davada, davacılar Walker ve diğerleri, davalı Halliburton Oil Well Cementing Co.’nun (kısaca *Halliburton*) kendilerine ait olan patenti ihlal ettiğini iddia etmektedir. Kararda, işlevsel istem dili kullanılan bir patentin, koruma kapsamının belirsiz olması nedeniyle hükümsüz kılınması³² gerektiği iddiaları da incelenmiştir. Walker’a ait dava konusu patent, petrolü fişkırtmaya zorlayacak yeterli doğal basınca sahip olmayan kuyulardan petrolün pompalanmasını kolaylaştırmak için tasarlanmış bir aparata ilişkin Lehr ve Wyatt’a ait eski bir patent üzerinde bir gelişme içermektedir. Başka bir ifadeyle Walker’ın patenti bir “geliştirme patentidir”.

Patent hakkının ihlal edilip edilmediğine karar vermeden önce, davacı Walker’ın patent istemlerinin gerçekten geçerli olup olmadığı, başka bir deyişle Walker’a verilen patentin geçerli olup olmadığı incelenmiştir. Bu doğrultuda ilk derece mahkemesi, davacı Walker’ın cihazının “ses filtresi işlevini yerine getiren ayarlı bir akustik aracın (*acoustical means*) önceki (patentli) cihaza dahil edilmesiyle önceki tekniğe göre farklılık gösterdiğini ve bir gelişme niteliğinde olduğunu” tespit ederek dava konusu istemleri geçerli bulmuştur. İstinaf mahkemesi, ilk derece mahkemesinin bu kararını onamıştır³³.

Temyiz aşamasına gelindiğinde, ABD Yüksek Mahkemesi, ses filtresi işlevlerini yerine getiren ayarlı akustik aracın eklenmesinin, patentlenebilir yeni bir kombinasyon getirdiği yönündeki tespiti katılmıştır. Bununla birlikte Yüksek Mahkeme, ilk derece mahkemesi tarafından geçerli kabul edilen istemlerin, “esasen buluşu tanımlamadıkları ve tam olarak yenilik

²⁹ Xu (n 27) 25.

³⁰ Halliburton Oil Well Cementing Co. v. Walker, 329 U.S. 1 (US Supreme Court 1946).

³¹ Landers (n 3) 374.

³² Bkz. ABD Patent Kanunu 35 U.S.C. §112(a). Hukukumuzdaki benzer hüküm için bkz. SMK m. 138/1-b.

³³ Halliburton Oil Well Cementing Co. v. Walker, 329 U.S. 1, 7 (US Supreme Court 1946).

(*novelty*) noktasında kişisel bir avantaj yaratacak şekilde işlevsel bir dil kullandığı için” belirlilik (*definiteness*) standardını³⁴ sağlayıp sağlamadığını da incelemiştir. Zira Yüksek Mahkeme, istinaf mahkemesinin, “*ürün istemleri için gerekli olan katı açıklama standartlarının, sadece eski unsurları içeren bir kombinasyon patenti için de aynı katılıkla gerekli olmadığı*” şeklindeki kararına katılmamıştır³⁵.

ABD Yüksek Mahkemesi inceleme sonucunda şu tespitlerde bulunmuştur: Walker, bazı istemlerinde, örneğin 2. ve 3. istemlerinde, ayarlı akustik boruyu buluşunun ayrılmaz bir parçası olarak tanımlamakta; yapısını, talep edilen yeni kombinasyondaki çalışma düzenini ve diğer parçalarla bağlantı şeklini göstermektedir. Ancak bu istemlerin hiçbiri akustik rezonatörün (çınlatıcı) *fiziksel yapısını* belirtmemiştir. Bu istemlerin hiçbiri Walker’ın yaptığı ilavenin Lehr ve Wyatt’ın eski patentli makinesiyle olan fiziksel ilişkisini açıklamamaktadır. Aynı şekilde, bu istemlerden hiçbiri Walker’ın yaptığı ilavenin, eski Lehr ve Wyatt makinesi ile birlikte *yeni* birleşik cihazın amaçlanan işlevini yerine getirmesini sağlayacak şekilde nasıl çalışacağını da açıklamamaktadır. Dolayısıyla, istemler parçaların yapısını ve birlikte çalışmasını yeterince tasvir edememiştir³⁶.

Yüksek Mahkeme’nin ifadelerine göre, ilk derece mahkemesi tarafından geçerli kabul edilen istemlerin hepsi, rezonatörü (çınlatıcıyı) ve aparatın geri kalanıyla ilişkisini sadece bir *araç* olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, istem dili, yeni kombinasyondaki bu en önemli unsuru, kendi fiziksel özellikleri veya yeni kombinasyon aparatındaki tertibi (dizilişi) açısından değil; ne yapacağı açısından tanımlamaktadır³⁷. Dolayısıyla ABD Yüksek Mahkemesi, bir ürünün bu şekilde tanımlandığı istemin, belirlilik şartını taşımadığı için hükümsüz olduğuna karar vermiştir. Özetle Yüksek Mahkeme, işlevsel istem dilinin istemi belirsiz hale getirdiğini savunmuştur.

³⁴ Bu belirlilik standardı, ABD Patent Kanunu (35 U.S.C.) §112(b)’de düzenlendiği haliyle, bir istemi “özellikle belirtme ve açıkça talep etme” şeklinde kendini göstermektedir. Kanun maddesine göre buluşunun (veya onun adına patent başvurusu yapanın) hazırlamış olduğu tarifname, buluş olarak öne sürülen konuyu *özellikle belirten* ve *açıkça talep eden* bir veya daha fazla istemle sonuçlanacaktır. Buluşu özellikle belirtmeyen ve açık bir biçimde talep etmeyen istemler, belirlilik standardını sağlayamadığı için söz konusu buluşa patent verilemeyecek, verilmiş olsa bile hükümsüz kılınacaktır. Hukukumuzda da aynı esaslar geçerlidir. Bkz. SMK m. 92, SMK m. 138/1-b, SMK Yönetmeliği m. 76/1.

³⁵ Halliburton Oil Well Cementing Co. v. Walker, 329 U.S. 1, 9 (US Supreme Court 1946).

³⁶ Halliburton Oil Well Cementing Co. v. Walker, 329 U.S. 1, 8 (US Supreme Court 1946).

³⁷ Halliburton Oil Well Cementing Co. v. Walker, 329 U.S. 1, 9 (US Supreme Court 1946).

Yüksek Mahkeme'ye göre, bu koşullar altında, Walker'ın işlevsel isteminin genişliği ve muğlaklığı tehdidi ortaya çıkmaktadır³⁸. Yine Yüksek Mahkeme'nin o tarihteki görüşünde, işlevsel istemin kabul edilemezliği şu şekilde ifade edilmiştir³⁹:

“(Walker'ın) ... iddia ettiği şey, (kendi) patentinin, Lehr ve Wyatt makinesiyle birlikte, boru bağlantılarından gelen yankıları net ve belirgin bir şekilde yakalama ve düzenli bir şekilde kaydetme işlevini yerine getiren şimdiye kadar icat edilen veya bundan sonra icat edilecek herhangi bir cihazı bir petrol kuyusunda kullanmasını engellediğidir. Bu yankıları vurgulamaya hizmet edecek çeşitli tür ve karakterde kaç farklı araç olduğunu bilmiyoruz. İhlal teşkil ettiği iddia edilen Halliburton cihazı bu amaçla bir elektrikli filtre kullanmaktadır. Bu teknolojik gelişme çağında, mevcut bilgilerimizin ve hayal gücümüzün ötesinde, bu işlevi yerine getirecek ve yine de bu istemlere uyan birçok başka cihaz olabilir. Ancak yaratıcı deha, bu gibi geniş işlevsel istemlerle deneysel süreçten korkutulmadığı sürece, aynı amaca ulaşmak için çok daha fazla cihaz geliştirebilir. Yine de Walker'ın örtülü istemleri⁴⁰ (blanket claims) geçerli olsaydı, Walker'ın patentinin ömrü boyunca, Walker'ın bileşeninin gerçek bir eşdeğeri olsun ya da olmasın, şu anda bilinen veya bundan sonra icat edilecek yankı dalgalarını netleştirmek için (kullanılan) hiçbir cihaz bu gibi bir kombinasyonda kullanılamazdı.”

Özetle bu karara göre, buluşçular, ancak “neyi ihlal etmiş olurum” endişesi taşımadan deneysel çalışmalar yapabilecek ve çok daha fazla buluş gerçekleştirebilecektir. Oysa işlevsel istemlerin varlığı ve belirsiz olma özellikleri buluşçuları endişelendirmektedir. Sayılan nedenlerle ABD Yüksek Mahkemesi, ilk derece mahkemesi (ve aynı yöndeki istinaf mahkemesi) kararını bozmuştur. Kararın verildiği 1946 yılından 1952 yılına kadar işlevsel istemlerin, bir buluşu yeterince tarif etmediği ve dolayısıyla istem kapsamını belirsiz kıldığı için kullanılamayacağı kabul edilmiştir.

1952 yılına gelindiğinde ise ABD yasama organı Kongre'nin ABD Patent Kanunu'nda yapmış olduğu değişiklikle işlevsel istemler (araç-artı-işlev şeklindeki istemler) açıkça

³⁸ Halliburton Oil Well Cementing Co. v. Walker, 329 U.S. 1, 12 (US Supreme Court 1946).

³⁹ Halliburton Oil Well Cementing Co. v. Walker, 329 U.S. 1, 12 (US Supreme Court 1946).

⁴⁰ Anlaşıldığı üzere 1946 tarihli bu kararda işlevsel istemlere, (o dönemki kabul gereği) kapsamının belirli olmaması nedeniyle “örtülü istem” adı da verilmiştir.

düzenlenerek kullanımına izin verilmiştir. ABD Patent Kanunu §112(f)⁴¹'de yer alan söz konusu düzenleme şöyledir:

“Bir kombinasyon istemindeki bir unsur, belirli bir işlevi gerçekleştirmek için yapı, malzeme veya bunları destekleyen eylemler ifade edilmeden bir araç veya adım olarak ifade edilebilir; böyle bir istem, tarifnamede açıklanan ilgili yapı, malzeme veya eylemleri ve bunların eşdeğerlerini kapsayacak şekilde yorumlanacaktır.”⁴²

Bir sonraki başlıkta bu kanun maddesinin uygulanış biçimi incelenmektedir. Bu kapsamda özellikle “tarifnamede açıklanan ilgili yapı, malzeme veya eylemler” ile neyin kastedildiği ve işlevsel istemin “bunların eşdeğerlerini kapsayacak şekilde yorumlanması” ifadesi ile neyin kastedildiği incelenmektedir.

B. İşlevsel İstemlerin İçeriği ve Yapısı

1. Genel Olarak

ABD Yüksek Mahkemesi'nin *Halliburton* kararında işlevsel istemlerin genişliği ve belirsizliği riski vurgulanmıştı. ABD Patent Kanunu'nda 1952'de yapılan değişiklikle §112(f) ilk olarak kanunlaştığında Kongre, *Halliburton* davasına bakan mahkemenin bu endişelerine, araç-artı-işlev istemlerinin yapısını, patent sahibi tarafından patentin yazılı açıklamasında yer verilen eşdeğer yapı ile sınırlandırarak yanıt vermiştir⁴³. Başka bir ifadeyle §112(f) hükmü, istem kapsamını daraltmaya yönelik olarak işlediğinden, istemi belirsiz olmaktan kurtarmaktadır⁴⁴.

Peki, bir araç-artı-işlev istem sınırlaması nasıl uygulanmalıdır? İlk olarak, istemde tanımlanan işlev belirlenmelidir. Örneğin “sabitleme aracı” ifadesine yer verilen bir oturma aparatı isteminde, bu araç-artı-işlev sınırlamasının belirtilen işlevi “sabitleme”dir. Ancak, kelimesi kelimesine (*literally*) okunduğunda, bir sabitleme aracı iki nesneyi birbirine sabitleyen neredeyse her şeyi kapsayabilir. Örnek absürt uçlara götürüldüğünde sabitleme aracı ifadesi zımba tellerini, selofan bandı ve hatta kurdeleyi bile kapsayabilir⁴⁵. İşte bu noktada ABD Patent Kanunu §112(f), işlevsel terimlerin “*tarifnamede açıklanan ilgili yapı, malzeme veya eylemleri*

⁴¹ 1952 yılında yapılan ilk düzenlemede madde başlığı §112 ¶6 iken 2011 yılındaki America Invents Act (AIA) ile yapılan değişiklikle §112(f) adını almıştır.

⁴² Tercüme yazar tarafından yapılmıştır.

⁴³ Landers (n 3) 374.

⁴⁴ Mueller (n 4) 135.

⁴⁵ Landers (n 3) 374.

ve bunların eşdeğerlerini⁴⁶ kapsayacak şekilde yorumlanacağı” şartını getirerek, işlevsel istem terimlerinin geniş kapsamlı yapısını sınırlamaktadır.

Söz konusu fiziksel yapı, patent tarifnamesinin incelenmesi suretiyle tanımlanır. Bir örnek üzerinden açıklamak üzere, ABD’de tescilli 4,624,060 numaralı ve “Eş Olan Ayakkabı Çiftlerini Birbirine Bağlamak için Sistem” başlıklı patent ele alınabilir. Anılan patentin 1. istemi şöyledir:

“Aşağıdakileri kombinasyon halinde içeren eşleştirilmiş ayakkabı çiftlerini birbirine bağlamak için bir sistem:

Her biri bir iç tabana ve bir dış tabana sahip olan bir çift ayakkabı, her ayakkabı aynı zamanda bir iç yüzeye ve bir üst kenara sahip bir ayakkabı sayısına sahiptir, söz konusu ayakkabıların her biri ayrıca bir sabitleme tırnağına ve söz konusu tırnağı söz konusu iç ve dış tabanlar arasında sabitlemek için bir araca sahiptir.”

Burada istemde yer alan sınırlamanın işlevi “söz konusu iç ve dış tabanlar arasında tırnağın sabitlenmesi” olarak tanımlanmaktadır. Patentın yazılı açıklaması ise sabitleme işlevini yerine getiren yapıyı “yapıştırıcı, dikiş, zımba veya bunların bir kombinasyonu” olarak tanımlamaktadır. Sabitleme işlevini gören bu yapılara, patent başvurusunu oluşturan bölümlerden “buluşun tercih edilen uygulamasının kısa açıklaması” (*brief description of the preferred embodiment*) bölümünde yer verilmiştir. Görüldüğü üzere patent başvurusunda ayrıca bir başlık veya bölüm kaleme alınmasına gerek kalmadan bu yapılara yer verilmesi mümkündür. Bu husus, oldukça teknik bir iş olan ve kavramların cümle içerisindeki yerinin bile önem arz ettiği istem yazım faaliyetinde buluş sahiplerine kolaylık sağlamaktadır.

ABD Patent Kanunu (35 U.S.C.) §112(f) metni doğrultusunda bu kural uygulandığında, “sabitleme araçları” örneğimiz, açıklanan yapı ve patentin yazılı açıklamasında belirtilen eşdeğerleriyle sınırlı olacaktır. Örneğin oturma düzeneğine ilişkin bir buluşta eğer tarifname, sırt ve bacakları koltuğa tutturmak için sadece 12 santimlik çivi kullanıldığını açıklıyorsa, o zaman “sabitleme araçları” terimi sadece 12 santimlik çivi veya eşdeğerlerini kullanan bir cihaz tarafından birebir ihlal edilebilir. Dolayısıyla, yazılı açıklamada daha fazla sayıda alternatif

⁴⁶ Bu eşdeğerler, “yasal eşdeğerler” (*statutory equivalents*) olarak da adlandırılmaktadır (Mueller (n 4) 136). Ayrıca belirtmek gerekir ki, bu çalışmada ele alınan “eşdeğer” kavramı, özellikle ilaç endüstrisinde ve eczacılık sektöründe kullanılan “eşdeğer ilaç” ifadesindeki eşdeğerle sınırlı olmayıp bunu da içine alan çok daha geniş bir kavramdır. Mekanik buluşlar ve tarımsal buluşlardan biyoteknolojik buluşlara kadar akla gelebilecek her sahada eşdeğerlik söz konusu olabilir. Buna karşın eşdeğer ilaç ifadesi daha dar bir anlama sahiptir ve ilaç sektöründe eşdeğerden bahsedebilmek için birtakım ek kriterlerin de sağlanması gerekir. Örneğin asıl unsurun ve eşdeğerin analog olması gibi (bkz. Sezgin Huysal (n 15) 154). Eşdeğer ilaç kavramı için bkz. Kaya (n 15) 33 vd. Ayrıca ilaçlarda “biyoeşdeğerlik” ve tecavüz teşkil eden eşdeğerliğin birbirinden farklı kavramlar olduğu hususunda bkz. Çiğdem Yatağan Özkan, İlaçların İkinci Tıbbi Kullanım Patentlerine Tecavüz (Seçkin Yayıncılık 2023) 137.

sabitlenme aracı açıklayan bir patent sahibi, yazılı açıklamayı tek bir yapıyla sınırlayan bir patent sahibine göre daha geniş bir işlevsel istem kapsamına sahip olacaktır⁴⁷.

2. İşlevsel İstemlerin Varlığı Nasıl Tespit Edilir?

Bir istemin üçüncü bir kişi tarafından ilk okunuşunda, o istemin işlevsel istem olup olmadığı her zaman net bir şekilde anlaşılamayabilir. Hatta patent ofisleri nezdindeki patent başvurusunu değerlendiren patent inceleme uzmanları bile yapısal istem mi yoksa işlevsel istem mi olduğu konusunda şüpheye düşebilir. Açıkçası çoğu zaman istemler net bir şekilde ifade edilse bile patent istemlerini kaleme alan kişi haricindeki herkes bu ikilemi yaşayabilir. Bu hususun, istemin belirsiz olması nedeniyle hükümsüz kılınması⁴⁸ gerektiği gibi tartışmalara ve hukuki uyuşmazlıklara da neden olduğu görülmektedir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, istem içerisinde geçen “araç” (*means*) veya “adım” (*step*)⁴⁹ kelimesinin varlığı, o istemin işlevsel istem olduğu karinesini oluşturur⁵⁰. Herhangi bir uyuşmazlık durumunda mahkemeler, “sabitlenme aracı”, “kesme aracı”, “renklendirme aracı”, “ayıklama aracı” gibi ifadeleri içeren istemlerin işlevsel istem sınırlaması olduğunu varsayacaktır. Çünkü *araç* kelimesi açıkça kullanılmıştır⁵¹.

Öğretideki bir görüşe göre, “araç” veya “adım” kelimelerinin geçtiği bir istemin işlevsel istem olduğu yönündeki karine iki şekilde çürütülebilir⁵². İlk olarak bu karine, **istem**in söz konusu işlevi gerçekleştirmek için *işlevi* belirtmek yerine *yapıyı* belirttiğinin gösterilmesiyle çürütülebilir⁵³. Yani istem metninde *araç* kelimesi kullanılıyor olmasına rağmen, daha sonra, belirtilen işlevin yerine getirilmesi için **istemde** buluşu oluşturan yapı, malzeme veya eylemler⁵⁴

⁴⁷ Landers (n 3) 374.

⁴⁸ Patentin hükümsüzlüğünü düzenleyen SMK m. 138/1-b’nin SMK m. 92’ye yapmış olduğu atıf nedeniyle, istemlerin patent başvurusunda yeterince açık ve tam olarak açıklanmamış olması hükümsüzlük nedenidir.

⁴⁹ Patent istemlerini yazanlar, işlevsel istem uygulamasını işaret etmek için “araç” veya “adım” terimlerini bir gelenek olarak kullanmaktadır. Bkz. Greenberg v. Ethicon Endo-Surgery, Inc., 91 F.3d 1580, 1583 (Fed. Cir. 1996).

⁵⁰ Personalized Media Commc’n, LLC v. Int’l Trade Com’n, 161 F.3d 696, 703-704 (Fed. Cir. 1998).

⁵¹ Williamson v. Citrix Online LLC, 792 F.3d 1339, 1349 (Fed. Cir. 2015) (*en banc*).

⁵² Landers (n 3) 375.

⁵³ Sage Prod. v. Devon Indus., Inc., 126 F.3d 1420, 1427-1428 (Fed. Cir. 1997).

⁵⁴ *Eylemler* kelimesini *işlev* ile karıştırmamak gerekir. Kanımızca eylemler kelimesi, usul buluşlarını konu alan istemlerde de işlevsel istem kullanılabileceğini ifade etmek için kullanılmıştır. Yani usul patentleri, işlevsel istem yazım metodundan mahrum bırakılmamıştır. Usul patentlerinde işlevsel istem yazım metodu için bkz. I.B.3.a. nolu başlık.

ayrıntılı olarak açıklanmışsa, o istem araç-artı-işlev biçiminde değildir. Örneğin *Cole v. Kimberly Corp. Clark Corp.* davasında mahkeme, küçük çocuklara tuvalet eğitimi vermek için kullanılan tek kullanımlık eğitim külotlarına yönelik bir patenti değerlendirmiştir⁵⁵. Mahkeme, “delme aracı” şeklindeki istem dilinin, aşağıdaki istem bağlamında bir araç-artı-işlev sınırlaması oluşturup oluşturmadığını incelemiştir:

“... dış geçirimsiz katman aracı vasıtasıyla bacak bandı araçlarından bel bandı araçlarına uzanan ve dış geçirimsiz katman aracını *yırtmak için* kullanılan *delme aracı* (*perforation means*), kullanıcının kaza geçirmesi durumunda eğitim külotunu çıkarmak için kullanılır...”⁵⁶

Mahkeme, istem konusu işlevin (yani “yırtma” işlevinin) tamamen istemde açıklanan *yapı* (yani delikli yüzeyin kullanılması) tarafından gerçekleştirilebileceğini tespit ettiği için karinenin yürütüldüğüne karar vermiştir⁵⁷. Ayrıca mahkeme, istemde delik yapısının konumunun (bacak bandından bel bandına kadar uzanan) ve deliğin boyutunun (dış geçirimsiz katman boyunca uzanan) tanımlandığını belirtmiştir. Mahkeme, işlevinin aksine yapısının bu kadar ayrıntılı bir şekilde belirtildiği bir istem unsurunun ABD Patent Kanunu §112(f) gerekliliklerini karşılayamayacağını açıklamıştır⁵⁸. Özetle kararda, istemde *delme aracı* ibaresi kullanılmış olsa da bu ibarenin aracı değil, doğrudan belli bir yapıyı işaret ettiği sonucuna varılmıştır.

İkinci olarak, istemde karşılık gelen herhangi bir işlev belirtilmediği takdirde karine yürütülmüş olacaktır⁵⁹. Başka bir deyişle, “araç” kelimesini kullanan ancak o “araç” için karşılık gelen bir işlev belirtmeyen bir istem, işlevsel istem değildir⁶⁰. İstemde yalnızca *araç* kelimesi geçmiş ancak bu aracın hangi işlevi yerine getirdiği (ne işe yaradığı) belirtilmemişse durum böyledir. Örneğin, *York Products, Inc. v. Central Tractor Farm & Family Center* davasında mahkeme, “sırt elemanları da dahil olmak üzere yan duvar kısımlarında oluşturulan araç” şeklindeki istem sınırlamasını değerlendirmiştir⁶¹. Mahkeme, istemde “araç” kelimesi yer almasına rağmen bu sınırlamanın bir araç-artı-işlev sınırlaması olmadığına, çünkü sınırlamanın

⁵⁵ *Cole v. Kimberly-Clark Corp.*, 102 F.3d 524 (Fed. Cir. 1996). Kararda atıf yapılan patent: U.S. Patent 4,743,239 (‘239 Patent) istem 1.

⁵⁶ *Cole v. Kimberly-Clark Corp.*, 102 F.3d 524, 530 (Fed. Cir. 1996).

⁵⁷ *Cole v. Kimberly-Clark Corp.*, 102 F.3d 524, 533 (Fed. Cir. 1996).

⁵⁸ *Cole v. Kimberly-Clark Corp.*, 102 F.3d 524, 531 (Fed. Cir. 1996).

⁵⁹ Landers (n 3) 375.

⁶⁰ *Sage Prod. v. Devon Indus., Inc.*, 126 F.3d 1420, 1427 (Fed. Cir. 1997).

⁶¹ *York Products, Inc. v. Central Tractor Farm & Family Center*, 99 F.3d 1568 (Fed. Cir. 1996).

hiçbir işlevi tanımlamadığına ve sadece yapıdan (söz konusu davada “sırt elemanlarından”) bahsettiğine karar vermiştir⁶².

Son husus olarak; *araç* kelimesinin kullanılmasının işlevsel isteme vücut verdiği karinesini bu defa tersten ifade edecek olursak, bir istemde *araç* kelimesinin kullanılmaması halinde o istemin yapısal bir istem olduğu söylenebilir. Ancak bu da her zaman için mutlak geçerli olan bir yargı değildir. Örneğin ABD’de görülen *Williamson v. Citrix Online*⁶³ davasında mahkeme, istemde *araç* ibaresi geçmemesine rağmen istemin bir işlevsel istem olduğuna karar vermiştir. Anılan kararda ABD Federal İstinaf Mahkemesi çevrimiçi eğitim için kullanılan bir yazılıma yönelik bir istemi değerlendirmiştir⁶⁴. Uyuşmazlık konusu patentte yer alan bir sistem istemi, iletişimlere almak ve bilgileri hedeflenen alıcıya iletmek için kullanılan ve “dağıtılmış öğrenme kontrol modülü” olarak ifade edilen bir istem terimini içermektedir. “Dağıtılmış öğrenme kontrol modülünün” bir işlevsel istem unsuru olup olmadığını değerlendiren mahkeme, bu terimin alanda iyi bilinen bir anlamı olmadığını kaydetmiştir⁶⁵. “Modül” kelimesinin “araç” kelimesine benzer şekilde, sadece sıradan bir kelime olarak görüldüğünü tespit eden istinaf mahkemesi, ilk derece mahkemesinin “belirli bir işlevi yerine getiren yazılım veya donanım için genel bir tanım” olduğu yönündeki tespitini onaylamıştır⁶⁶.

Bunun dışında “kod”, “bileşen”, “tertibat”, “mekanizma” ve benzeri kelimelerin de “araç” ibaresi yerine kullanıldığı görülmektedir⁶⁷. ABD’de özellikle yazılım⁶⁸ veya bilgisayar donanımı patentlerinde yaygın olarak kullanılan teknik, belirli bir yazılım bileşenini veya komut dosyasını, *yapan, eden* anlamına gelebilecek (İngilizce’de “-er” veya “-or” ile biten) bir temsilci isim (*agent noun*) kullanarak belirtmektir⁶⁹. Örneğin “ses birleştirici” (*voice synthesizer*), “sayfa sıralayıcı” (*page sorter*) gibi kelimeler *araç* ibaresi yerine kullanılabilir. Yazılım istemleri bağlamında, bu temsilci isimlerin, “gerçekleştirdikleri işlevden başka bir yapı belirtmeyen soyutlamalar” olduğu

⁶² York Products, Inc. v. Central Tractor Farm & Family Center, 99 F.3d 1568, 1574 (Fed. Cir. 1996).

⁶³ Williamson v. Citrix Online LLC, 792 F.3d 1339 (Fed. Cir. 2015) (*en banc*).

⁶⁴ Williamson v. Citrix Online LLC, 792 F.3d 1339, 1343 (Fed. Cir. 2015) (*en banc*).

⁶⁵ Williamson v. Citrix Online LLC, 792 F.3d 1339, 1350 (Fed. Cir. 2015) (*en banc*).

⁶⁶ Williamson v. Citrix Online LLC, 792 F.3d 1339, 1350 (Fed. Cir. 2015) (*en banc*).

⁶⁷ Michelle Aspen, ‘Considerations for Means-plus-Function Constructions in Post-Grant Proceedings’ (2022) 21(1) Chi.-Kent J. Intell. Prop. 1, 6.

⁶⁸ Hukukumuzda SMK m. 82/2-c hükmü gereğince bilgisayar programları, patentlenebilirliğin dışında kalmaktadır. Ancak ilerleyen süreçte bilgisayar programlarının patentlenebilmesine izin veren bir kanun değişikliği olması ihtimaline binaen bu hususta bilgiye yer verilmiştir.

⁶⁹ Aspen (n 69) 7.

ifade edilmiştir⁷⁰. Esasen kanımızca bu, sadece yazılıma ilişkin bir buluşun işlevsel istemleri bakımından değil, diğer tüm işlevsel istemler için de geçerli olan bir tanım olarak kabul edilebilir. Zira burada amaç, ilgili terimin spesifik bir yapıyı değil, bir işlevi yerine getiren bir aracı karşılayıp karşılamadığını tespit etmektir.

Özetle, belirli işlevleri yerine getirmek için belirli bir yapıyı ifade etmeyen bir terim, istemde “araç” veya “adım” kelimesi bulunmamasına rağmen bir işlevsel istem terimi olarak kabul edilebilecektir. Ancak, terim “araç” veya “adım” kelimesini kullanıyorsa, işlevsel istem olduğu yönündeki karine işlerlik kazanacaktır. Dolayısıyla istemde yer alan bir kelimenin bir işlevi gören aracı mı yoksa doğrudan bir yapıyı mı ifade ettiğini tespit etmede mahkemelere hassas bir sorumluluk düşmektedir.

3. İşlevsel İstem Yazım Metodu ile İlgili Bazı Sorunlar

a. İşlevsel İstemlerin Usul Kombinasyonu Buluşlarında Kullanılabilirliği

Meselesi

İşlevsel istemler, kimyasal ve biyoteknolojik buluşlardan ziyade mekanik ve elektriksel buluşların istemleştirilmesi için daha sık kullanılsa da⁷¹ bir kombinasyon istemi olduğu müddetçe, cihaza veya usule ilişkin bir buluş olup olmaması önem arz etmez.

Her ne kadar “araç-artı-işlev” istemi daha yaygın olsa da “adım-artı-işlev” formatının usul/yöntem buluşlarında kullanılarak bunların işlevsel olarak istemleştirilmesinin mümkün olduğu görülmektedir. Örnek vermek gerekirse, “sürtünme katsayısını yaklaşık 0,40’ın altına düşürmek” ifadesini içeren bir istem unsuruna ve “pH’ı yükseltmek” ifadesini içeren bir istem unsuruna §112’nin altıncı fıkrası uygulanabilir⁷². Görüldüğü üzere bu istem unsurlarında yalnızca *adım* ifade edilmiş, bunun hangi şekilde, hangi eylemlerle yapılacağı istemde belirtilmemiştir. Bunu tanımlamak patentin yazılı açıklama kısmının görevidir. Örneğin istemde “pH’ı yükseltmek” adımına yer verdikten sonra, yazılı açıklamada “çözeltilinin asit seviyesini düşürmek

⁷⁰ Aspen (n 69) 7.

⁷¹ Mueller (n 4) 133. Oysa işlevsel istem yazım tekniğinin kimyasal ve biyoteknolojik buluşlar için de oldukça elverişli olduğu ifade edilmektedir. Bu çalışmada belirtildiği üzere, geniş kapsama sahip bir istem kaleme almanın bir yolu da işlevsel istem dilini kullanarak geniş bir grup nesneyi tanımlamaktır. İşte bu işlevsel istem yöntemi, grupları tanımlamamıza ve daha sonra geliştirilen bir kimyasalın bu gruba dahil olup olmadığını belirlememize olanak tanıyarak kimya ve biyoteknoloji alanlarında oldukça iyi sonuç verir (Mark A. Lemley, ‘Software Patents and the Return of Functional Claiming’ (2013) 2013(4) Wisconsin Law Review 905, 919).

⁷² Frederick A. Spaeth, ‘Equivalents Thereof v. the Doctrine of Equivalents in the Interpretation of U.S. Patent Claims’ (2001) 20 QLR 487, 505.

suretiyle” veya “çözümlerin baz seviyesini yükseltmek suretiyle” diyerek ilgili eylem tanımlanmış olacaktır.

ABD Federal İstinaf Mahkemesi’nde görülen *O.I. Corp. v. Tekmar Co. Inc.* davasında usule ilişkin buluşların işlevsel istem tekniğiyle kaleme alınması konusunda şunlar söylenmiştir⁷³:

ABD Patent Yasası [112, ¶6], benzer anlamlara sahip olarak değerlendirilebilecek terimler kullanmaktadır; bunlar “adımlar” ve “eylemler” kelimeleridir. Maddenin lafzı; yapı, malzeme veya eylemlerle desteklenmesi gereken araçlar ve adımlara atıfta bulunmaktadır. Fakat hangisinin hangisiyle ilişkili olduğu belirtilmemiştir. “Araç” kelimesi açıkça bir cihaz unsurunun genel tanımına atıfta bulunmaktadır ve bu kavramın kullanımı açıkça *yapı* veya *malzeme* ile gerçekleşmektedir. Buna karşın, “adımlar” terimi, bir usulün unsurlarının genel tanımını ifade etmek için, “eylemler” terimi ise bu adımların uygulanmasını ifade etmek için kullanılır. Dolayısıyla kanunun bu maddesinde, yapı ve malzeme araçlarla; eylemler ise adımlarla ilişkilidir. Elbette, nasıl ki 112. maddenin 6. fıkrası, istemde belirli bir *yapı* olmadan, *araçlar* ve *işlevler* mevcut olduğunda geçerliyse, bu kural *adımlar* için de benzer şekilde geçerlidir; yani, bu fıkra *eylemler* olmadan *adımlar* ve *işlevler* mevcut olduğunda geçerlidir. Özetle, kanun, bir kombinasyon usulü istemindeki bir unsurun, işlevi destekleyen eylemler belirtilmeden, “belirli bir işlevi yerine getirmek için bir adım” olarak ifade edilebileceğini öngörmektedir.

Usule ilişkin buluşların teknik olarak işlevsel istem formatında yani adım-artı-işlev (*step-plus-function*) şeklinde kaleme alınması mümkün olsa da uygulamada neredeyse hiç karşılaşılmadığı ifade edilmektedir⁷⁴.

b. İşlevsel İstem Dilinin Kombinasyon İstemleri Haricinde Kullanılıp Kullanılmayacağı Meselesi

Üstteki başlıkta ABD Patent Kanununda yer ve izin verilmesine rağmen, işlevsel istem tekniğinin usul buluşlarında kullanılmasının pratikte mümkün olup olmadığı incelenmiştir. Bu başlık altında ise işlevsel istem yazım tekniğinin, kombinasyon istemleri hariç, genel olarak tek başına aparat/cihaz buluşlarında kullanılmasının mümkün olup olmadığı incelenmektedir.

⁷³ *O.I. Corp. v. Tekmar Co. Inc.*, 115 F.3d 1576, 1582-1583 (Fed. Cir. 1997).

⁷⁴ Paul R. Kitch, ‘Step-Plus Function: Just What Have We Stepped Into?’ (2007) 7(1) *The John Marshall Review of Intellectual Property Law* 117, 117-120. Hatta şu kadar ki, yazar 2007 yılında kaleme aldığı makalesinde “Federal İstinaf Mahkemesi Ne Sıklıkla Bir Sınırlamanın Adım-Artı-İşlev Sınırlaması Olduğuna Karar Vermiştir?” başlığında, o tarihe kadar “bir kez bile” bunun söz konusu olmadığını ifade etmiştir.

Öncelikle, ABD Patent Kanunu 35 U.S.C. §112(f), “bir kombinasyon istemindeki” unsurdan bahsettiği için, kombinasyon şeklinde olmayan istemlerin (yani, araç-artı-işlev terimleriyle ifade edilen fakat yalnızca tek bir unsura atıfta bulunan istemlerin) kullanılmaması gerekir. Her bir unsur araç-artı-işlev formatında ifade edilebilse dahi, yalnızca, iki veya daha fazla unsuru içeren istemlere izin verilmektedir⁷⁵. Dolayısıyla, “A’yı B’ye sabitlemek için bir araç içeren bir cihaz” şeklindeki isteme izin verilmez; ancak “A, B ve A’yı B’ye sabitlemek için bir araç içeren bir cihaz” şeklindeki isteme izin verilir. Benzer şekilde, “X işlevini yerine getirmek için bir araç ve Y işlevini yerine getirmek için bir araç içeren bir cihaz” ifadesini haiz bir isteme de izin verilir, çünkü bu istem birden fazla araç-artı-işlev unsuru içermektedir⁷⁶.

Tek araçlı istemlerin (*single means claims*), yani yalnızca “bir araç” ve işlev açıklaması içeren ve başka hiçbir şey içermeyen istemlerin, işlevsel istem kapsamına girmeyeceğine karar veren bir içtihat da mevcuttur. ABD Federal İstinaf Mahkemesi *Hyatt*⁷⁷ davasında tek araç içeren şu istemi incelemiştir:

35. Artımlı giriş sinyallerine yanıt olarak Fourier dönüştürülmüş artımlı çıkış sinyalleri üretmek için bir Fourier dönüştürme işlemcisi, söz konusu Fourier dönüştürme işlemcisi, artımlı giriş sinyallerine yanıt olarak Fourier dönüştürülmüş artımlı çıkış sinyallerini artımlı olarak üretmek için artımlı *araç* içerir.

Söz konusu dava, USPTO Temyiz Kurulu’nun (Kurul), inceleme görevlisinin 35 U.S.C. §112 uyarınca, patent başvurusundaki 35 numaralı istemi reddini onaylayan kararından kaynaklanmaktadır.

Mahkeme öncesi aşamaya baktığımızda Kurul, o tarihte, 35 numaralı istemin “tek araçlı istem” olduğunu, yani araç-artı-işlev formatında hazırlanmış ve fakat bir kombinasyon yerine tek bir unsuru belirten bir istem olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle Kurul, 35 U.S.C. §112’nin ikinci fıkrasına dayanarak, buluşu özellikle belirtmemesi ve açıkça talep etmemesi nedeniyle 35 numaralı istemi reddetmiştir. Kurul gerekçe olarak şunları söylemiştir: Başvuru sahibi 35 U.S.C. §112’nin son fıkrasında izin verilen istem formatını kullandığında, dolaylı olarak buluşunu unsurların bir kombinasyonu olarak kabul etmiş sayılır. Burada, tek bir araç veya unsurun belirtilmesi, bir kombinasyonun eksik bir şekilde belirtilmesi anlamına gelir ve bu nedenle, böyle bir eksik belirtme, istemin belirliliği ve açıklığı şartını yerine getiremez. Buna göre, istem 35, itiraz sahibi başvuru sahibinin itiraz dilekçesinde söylediği gibi “amaçlanan şeyi” ifade etse de *istem*

⁷⁵ Mueller (n 4) 134.

⁷⁶ Mueller (n 4) 134.

⁷⁷ *In re Hyatt*, 708 F.2d 712 (Fed. Cir. 1983).

formatının açıkça ima ettiği şeyi veya itiraz sahibinin dolaylı olarak amaçladığı şeyi net bir şekilde belirtmemekte ve açıkça talep etmemektedir.

Devamında Kurul, madde 112'nin son fıkrasını bir bütün olarak değerlendirdikten sonra, tek araçlı istemlere karşı zımni bir yasak olduğuna karar vermiştir. İtiraz sahibi ise zımni veya başka herhangi bir şekilde bir kombinasyon talep etme niyetinde olmadığını ve 35 numaralı istemin, buluşu doğru bir şekilde belirttiğini ve talep ettiğini savunmuştur. Her halükârda, istem 35'in tek araç istemi olarak nitelendirilen şeye karşılık gelmediğini savunarak, istem 35'in “*Fourier dönüşüm işlemcisi*”, “*dönüştürülmüş çıkış sinyalleri*”, “*giriş sinyalleri*” ve “*artımlı giriş sinyallerine yanıt veren bir Fourier dönüşüm işlemcisi*” dahil olmak üzere birkaç unsuru içerdiğini belirtmiştir.

Dosya, ABD Federal İstinaf Mahkemesi önüne geldiğinde ise mahkeme şu tespitlerde bulunmuştur: Uyuşmazlık konusu 35 numaralı istemin, araç-artı-işlev formatında düzenlendiği ve tek bir unsura atıfta bulunduğu hususları tartışmasıdır. Öte yandan bir istemdeki çok sayıda unsur veya adımın sadece belirtilmesi (sadece peş peşe yazılarak sıralanması), söz konusu istemle tanımlanan buluşun belirleyici noktası değildir. Mahkemeye göre, itiraz sahibi patent başvurusunun, istemdeki her ismi ayrı bir unsur olarak adlandırması veya sınıflandırması, bu kelimelerin yalnızca tek bir aracın tanımı olarak işlev gördüğü gerçeğini değiştirmemektedir.

Mahkeme, istemin 35 U.S.C. §112 uyarınca reddedilmesinin uygun olduğu görüşüne katılmakla birlikte, ret kararı için uygun yasal dayanağın §112'nin ikinci fıkrası olduğu görüşüne katılmamıştır. Mahkemeye göre, tek araç isteminin reddedilmesinin yasal dayanağı, madde 112'nin birinci fıkrasında belirtilen, tarifnamedeki “buluşun uygulanmasını mümkün kılan açıklamanın” (*enabling disclosure*)⁷⁸, söz konusu istem ile kapsam olarak orantılı olması şartıdır. Zira mahkemeye göre, tek araç isteminin asıl sorunu, tek araç istemi belirtilen sonuca ulaşmak için düşünülebilecek (akla gelebilecek) her türlü aracı kapsarken, tarifnamede olsa olsa buluşçunun bildiği, bilgi dağarcığında olan araç açıklanmaktadır.

Nitekim *Hyatt* kararında atıf yapılan bir başka karara⁷⁹ göre de bir tarifnamenin buluşun uygulanmasını mümkün kılacak nitelikteki açıklaması, bir istemin kapsadığı konu ile kapsam

⁷⁸ Burada “mümkün kılma” ile kastedilen buluş konusunun gerçekten sürdürülebilir veya faydalı olup olmaması değildir; mesele açıklık ve netlikle ilgilidir. Nitekim 35 U.S.C. §112(a) maddesine göre; tarifname, teknikte nitelikli olan herhangi bir kişinin, buluşun aynısını yapmasını ve kullanmasını sağlayacak (mümkün kılacak) şekilde tam, açık, özlü ve kesin terimlerle yazılı bir açıklamasını içermelidir.

⁷⁹ *In re Borkowski*, 422 F.2d 904 (C.C.P.A. 1970).

açısından orantılı değilse, bu durum istemin belirsiz veya muğlak hale gelmesine veya başka bir şekilde 112. maddenin ikinci fıkrasıyla ters düşmesine neden olmaz; aksine, bu durumda istem yetersiz açıklamaya dayanmaktadır (112. madde, birinci fıkra) ve bu gerekçeyle reddedilmelidir.

Hyatt kararına göre, madde 112'nin son fıkrası, istemin "aşırı genişliği" sorununu önlemek için yeterince dar bir yapı sağlayarak, araç-artı-işlev formatında hazırlanmış kombinasyon istemlerini bu sorundan kurtarmaktadır. Ancak, kombinasyona yönelik olmayan (yani tek araç istemi olan) araç-artı-işlev formatında hazırlanmış istemleri kurtaran hiçbir hüküm bulunmamaktadır. Netice itibarıyla mahkemenin gerekçesi ile Kurulun gerekçesi arasındaki farklılıklara rağmen, 35 numaralı istemin incelemeci tarafından reddini onaylayan Kurul kararı, mahkeme tarafından onanmıştır.

Kanımızca mahkemenin görüşü, tıpkı "istemdeki *araca* karşılık gelen *yapının* tarifnamede belirtilmemesi halinde istemin belirsiz olacağı" endişesindeki gibi, özetle burada da patentlenebilirlikle ilgili kaygılara dayanmaktadır.

II. İŞLEVSEL İSTEMLER KONUSUNDAKİ EŞDEĞERLER İLE EŞDEĞERLER DOKTRİNİ ANLAMINDAKİ EŞDEĞERLİĞİN KARŞILAŞTIRILMASI

A. Genel Olarak

Patent hakkının ihlali iki şekilde gerçekleşir. Birincisi *birebir* ihlaldir. Bu ihlal türünde ihlal teşkil eden cihaz veya usul, patentli buluşun istem unsurlarını birebir içerdiği için adına *birebir (literal)* ihlal denir. İstemlerde herhangi bir değişiklik yapılmadan doğrudan kopyalandığı için ihlalin varlığını tespit etmek oldukça kolaydır. Bu nedenle *birebir* ihlal sıkça karşılaşılan bir ihlal türü değildir.

İkincisi *eşdeğerler* kullanılmak suretiyle gerçekleştirilen ihlaldir. Bu ihlal türünde ise ihlal teşkil eden cihaz veya usulün unsurları, ihlal edilen buluşun istem unsurlarının birebir aynısını değil, eşdeğerini kullanır. Bu yöntem, *birebir* ihlalin aksine kolaylıkla tespit edilemediği için uygulamada patent ihlalcilerinin bu yola sıklıkla başvurduğu görülmektedir. Bu ihlal türüne *eşdeğerler yoluyla* ihlal adı verilmektedir⁸⁰.

⁸⁰ Aynı şekilde *muadiliyet öğretisi* terimi de kullanılmaktadır. Bkz. Ali Necip Ortan, Avrupa Patent Sistemi Cilt I Avrupa Patenti Antlaşması (Münih Antlaşması) (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1991) 191. Eşdeğerler yoluyla ihlali, başka bir ifadeyle eşdeğer unsurlar kullanılmak suretiyle ihlali, patentin dolaylı ihlali ile karıştırmamak gerekir. Dolaylı patent ihlali için bkz. Pelin Karaaslan, Dolaylı Patent İhlali (Seçkin Yayıncılık 2021).

Öte yandan ABD Patent Kanunu'nun işlevsel istemleri düzenleyen §112(f) maddesinde işaret edilen “yasal eşdeğerler” (*statutory equivalents*), yargı kararları ile ortaya çıkmış olan eşdeğerler doktrininin uygulanmasında atıfta bulunulan “eşdeğerler” ile aynı şey değildir⁸¹. Araç-artı-işlev eşdeğerliği (yasal eşdeğerler), ABD Patent Kanunu §112(f)'de düzenlenen birebir eşdeğerliklerdir. İstem unsurlarını işlevlerine göre tanımlayarak, tüm benzer yapıları kapsayan bir patent istemi yazma yükünü hafifletir. Buna karşın eşdeğerler doktrini anlamındaki eşdeğerler, mahkemeler tarafından oluşturulan, hakkaniyete dayalı olarak patent korumasının kapsamında olduğu varsayılan eşdeğerliklerdir. Potansiyel ihlalcilerin, aynı sonucu elde etmek için aynı işlevi aynı şekilde yerine getiren yapıları ikame ederek patent istemlerini atlatmasını önlemek için patentlere yeterli koruma sağlar⁸².

ABD’de görülen bir patent davasında ikisi arasındaki fark şöyle ifade edilmiştir⁸³: Eşdeğerler doktrini uygulanırken, patentli buluşun hak kazandığı eşdeğerlik aralığı; tescil sürecindeki kayıtlar, buluşun öncü/öncü olmayan statüsü ve önceki teknik bilgisi ışığında belirlenir. Daha sonra, suçlanan cihaz veya usulün tamamının, bu aralığa girecek şekilde “esas olarak aynı şey olup, esas olarak aynı şekilde kullanılarak, esas olarak aynı sonucu elde edip etmediği” belirlenmelidir. Ancak, §112’nin “araç-artı-işlev” fıkrasını uygularken sorulması gereken tek soru şudur; suçlanan cihazda belirtilen işlevi yerine getiren araç, patent sahibinin tarifnamesinde bu işlevi yerine getiren karşılık gelen yapı ile aynı ya da eşdeğer midir?

Yine bir başka kararda §112(f) ile eşdeğerler doktrini arasındaki fark şöyle açıklanmıştır⁸⁴:

“...basit bir örnekle açıklamak gerekirse, A parçası ve B parçası ile ‘A ve B parçalarını sabit bir şekilde birbirine bağlamak için araç’ içeren bir kombinasyon istemini ele alalım. Bu varsayımsal durumda, tarifname A ve B parçalarının ahşaptan yapıldığını ve çivilerle sabit bir şekilde birbirine bağlandığını açıklamaktadır. Çiviler bu amaçla yaygın olarak kullanılır ve buluşun kritik bir parçası değildir – aslında, buluşun tamamı söz konusu olduğunda, A ve B parçalarının birbirine nasıl sabitlendiği hiç önemli değildir, bu nedenle istem hazırlayıcı bu istem sınırlaması için bir *araç* klozu kullanır... Bu alanda çalışan herhangi bir kişi, sabitlemenin vidalar, cıvatalar veya hatta yapıştırıcılarla da aynı

⁸¹ Mueller (n 4) 144.

⁸² David O'Dell, ‘The Emerging Definition of Equivalency’ (1996) 22(2) Journal of Contemporary Law 335, 349-350.

⁸³ D.M.I., Incorporated v. Deere & Company 755 F.2d 1570 (Fed. Cir. 1985).

⁸⁴ Baltimore Therapeutic Equip. Co. v. Loredan Biomedical, 30 U.S.P.Q.2d 1672, 1677-1678 (Fed. Cir. 1994) (vurgu eklenmiştir).

derecede iyi, hatta belki daha iyi bir şekilde gerçekleştirilebileceğini görebilir. Bunların tümü aynı belirli işlevi yerine getirir ve bu amaçla, (kanunda kullanılan terimiyle) eşdeğerdir. Ancak vida, çivi ile *yapısal olarak* eşdeğer değildir. Yapıları çok farklıdır, ... bir dereceye kadar işlevleri de farklıdır. Aynı şey cıvatalar ve çiviler için de geçerlidir. Yapıştırıcı, eşdeğer bir işlev görür ve buluşun ilgili alanında yasa gereğince ‘eşdeğer’ olabilir, ancak çivilerin, cıvataların veya vidaların ‘yapısal eşdeğeri’ değildir.”

Eşdeğerler doktrininde bir patent istemi, suçlanan bir ürün veya usulle karşılaştırılırken; işlevsel istem bağlamındaki eşdeğerlikte ise tarifnamedeki bir yapı (ya da malzeme veya eylem), patent isteminin kapsadığı iddia edilen bir ürün veya usuldeki başka bir yapıyla (ya da malzeme veya eylemle) karşılaştırılır⁸⁵. Eşdeğerliğin (eşdeğer unsurun) tespitinde kullanılan testlerin aynı veya benzer olması da bu farklılığı ortadan kaldırmaz.

İşlevsel istemler bağlamındaki eşdeğerler ile eşdeğerler doktrini bağlamındaki eşdeğerler arasında kapsam bakımından ince sınıra sahip bir farklılık olduğu için birebir ihlal/eşdeğerler yoluyla ihlal ayırımına geçmeden önce eşdeğerler doktrini aşağıda kısaca ele alınmaktadır.

B. Eşdeğerler Doktrini ve Eşdeğerliğin Tespiti

1. Eşdeğerler Doktrini

Eşdeğerler doktrini yargı kararlarıyla geliştirilmiş, hakkaniyete uygun bir hukuki çare olup, bir patent isteminin ihlalinin, buluşun sadece küçük veya önemsiz ayrıntılarını değiştirerek önlenemeyeceğini ve böylece istem, suçlanan cihaz veya usulle birebir örtüşmese bile buluşun özünün elde tutulabileceğini (korunabileceğini) öngörmektedir⁸⁶. Eşdeğerler doktrini bu korumayı sağlarken, patent sahibinin patentten doğan hakkını, patent isteminin yorumlanması yoluyla birebir kapsamının ötesine genişletmektedir⁸⁷. Bu doktrin uyarınca, suçlanan ürün veya

⁸⁵ 5A-18A DONALD S. CHISUM, CHISUM ON PATENTS §18.03 (2008)’den aktaran Mueller (n 4) 144, dipnot 205.

⁸⁶ Spaeth (n 74) 488. Eşdeğerler doktrini hakkında bkz. Tekinalp (n 1) 536; Suluk, Karasu ve Nal (n 1) 289; Kaya ve Demir (n 2) 381-383; Ayhan ve diğerleri, (n 2) 219-220; Şehirli, (n 1) 114; Ortan (n 82) 191-192; Çolak (n 2) 888-926; Erdil (n 2) 312-313; Arslan (n 7) 99-102; Köker/Yalçınar (n 7) 335-341; Güneş (n 2) 270-271; Özlem Tüzüner, *Faydalı Modelin Korunması ve Faydalı Modelin Korunmasına Uygulanacak Hukuk* (Vedat Kitapçılık 2011) 206-212; Umut Acun, *Patentin Koruma Kapsamının Belirlenmesinde Eşdeğerler Doktrini*, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2018).

⁸⁷ Şehirli (n 1) 114; Landers (n 3) 349. Eşdeğerler doktrini, bir istemin birebir kapsamına girmeyen, ancak söz konusu buluştan yalnızca önemsiz açılardan farklı olan cihazların patent ihlali oluşturduğuna hükmedilebilmesini mümkün kılmaktadır (Mueller (n 4) 144, dipnot 204).

usulün bir unsuru ile inceleme altındaki istem sınırlaması arasında önemli olmayan bir fark varsa, bir ürün veya usul patentinin ihlal edildiğine karar verilecektir⁸⁸.

Birebir ihlalin varlığından söz edebilmek için, ihlal teşkil ettiği iddia edilen cihaz veya usuldeki unsurlar ile ihlal edilen buluştaki istem sınırlamaları birebir aynı olmalıdır. Örneğin bir sandalye buluşunda 8 santimlik çivi kullanılmışsa bu istem sınırlamasının birebir ihlal edildiğini söyleyebilmek için ihlalle suçlanan sandalyedeki çivinin de 8 santimlik bir çivi olması gerekir. Eğer ihlal oluşturduğu iddia edilen sandalye, (örneğin sırt ve oturağı tutturmak için) 12 santimlik çiviler kullanıyorsa, mahkeme suçlanan sandalyede kullanılan 12 santimlik çivilerin istemde belirtilen 8 santimlik çivi sınırlamasına eşdeğer olduğuna karar verirse eşdeğerler doktrini kapsamında ihlal tespit edilmiş olur⁸⁹. İstemdeki bir unsurun (“8 santimlik çivi” unsurunun) suçlanan cihazda bulunmamasına rağmen durum böyledir. Eşdeğerler doktrinin ortaya çıkış amacı da zaten budur. Doktrin vasıtasıyla, potansiyel ihlalcilerin ufak ve önemsiz değişiklikler yaparak patent hakkını ihlal etmesi engellenir⁹⁰.

Öte yandan belirtmek gerekir ki, eşdeğerler doktrininin her ihlal durumu ve her olay bakımından uygulanması mutlak değildir. Eşdeğerler doktrininin, istemlerin “kamuyu bilgilendirme işlevi” ve “buluşu kesin bir şekilde ortaya koyma ve açıkça istemleştirme gerekliliğini” esneteceği ve işlevsiz hale getireceği endişeleri nedeniyle -yine yargı kararlarıyla- çeşitli istisnaları ortaya çıkmıştır. Bu istisnalar; tescil sürecindeki kayıtlarla çelişme yasağı (*prosecution history estoppel*), tüm unsurlar kuralı (*all-elements rule*), tekniğin bilinen durumu engeli (*prior art bar*), kamuya ithaf etmiş sayılma hali (*public dedication rule*) ve ters eşdeğerler doktrindir (*reverse doctrine of equivalents*)⁹¹. Geneli itibarıyla bu istisnaların hakkaniyet esasına dayandığı görülmektedir. Sayılan istisnalar, konu itibarıyla inceleme kapsamımız dışında kaldığı için bunları ismen saymakla yetinmekteyiz.

2. Eşdeğerliğin Tespiti

Eşdeğerliğin tespitinde, eşdeğerliğin kim tarafından tespit edileceği ve nasıl tespit edileceği konusunda süregelen tartışmalar bulunmaktadır. İlk olarak eşdeğerliğin kim tarafından tespit edileceğine ilişkin olarak ABD’de, istem yorumlama konularının hâkim tarafından karara

⁸⁸ Warner-Jenkinson Co., Inc. v. Hilton Davis Chem. Co., 520 U.S. 17, 21 (US Supreme Court 1997).

⁸⁹ Buradaki örnek, Landers (n 3) 349’da yer verilen örnekten esinlenilerek oluşturulmuştur.

⁹⁰ Buna karşın eşdeğerler doktrininin, patent istemlerinin kesinliği ve açıklığı ilkesi ile çeliştiği iddiası başta olmak üzere, doktrine yönelik çeşitli eleştiriler de bulunmaktadır. Bu eleştiriler için bkz. Landers (n 3) 350; Çolak (n 2) 910.

⁹¹ İstisnalar için bkz. Çolak (n 2) 910 vd.; Landers (n 3) 363 vd.; Mueller (n 4) 794 vd.

bağlanmasının daha uygun olacağı ve belirli bir patentin ele alınmasında tekdüzelik sağlanmasının önemi göz önüne alındığında, patentin yorumlanması işinin (istem içindeki teknik terimler de dahil olmak üzere) münhasıran mahkemenin yetki alanına girdiği ifade edilmiştir⁹². Elbette asıl uzmanlık konusu hukuk olan hâkim, teknik bilirkişiden uyuşmazlık konusu unsurların eşdeğer olup olmadığı hususunda yardım alacak ve fakat eşdeğerliğin ihlal teşkil edip etmediğine kendisi karar verecektir. Hukukumuzda da benzer şekilde eşdeğerlik incelemesinin uzman bilirkişi marifetiyle yapılacağı ifade edilmiştir⁹³.

Eşdeğerliğin nasıl belirlenmesi gerektiğine dair ise kesin bir formülasyon ortaya konulması mümkün görünmemektedir. Eşdeğerler doktrininin ortaya çıkıp geliştiği ABD’de yıllar içinde verilen Yüksek Mahkeme kararlarında da bu husus dönem dönem ifade edilmiştir. Ancak eşdeğerliğin tespitinde hangi test, hangi sorular kullanılırsa kullanılsın “suçlanan ürün veya usulün, patentli buluşun her bir unsuruyla aynı veya eşdeğer unsurlar içerip içermediğine” ilişkin temel incelemeye yer vermesi gerektiği ifade edilmiştir⁹⁴.

Bu doğrultuda, eşdeğerliğin tespitinde, işlev-yol-sonuç testi (*function-way-result test*) ABD’de mahkemelerin sıkça kullanmış olduğu test olarak ön plana çıkmaktadır. Bu test, ilk kez 1877 tarihli *Machine Company v. Murphy*⁹⁵ davasında ortaya çıkmış, yüz yıldan fazla süre kullanılarak ve çeşitli değişiklikler geçirerek son halini almıştır. Test, suçlanan cihazın söz konusu unsurunun, istemde söz konusu olan sınırlama ile *büyük ölçüde aynı sonucu* elde etmek için *büyük ölçüde aynı işlevi*, *büyük ölçüde aynı şekilde* yerine getirip getirmediğini sormaktadır. Eşdeğerliğin söz konusu olabilmesi için bu üç özelliğin de mevcut olması gerekmektedir⁹⁶. Örneğin bir cihazın bir unsuru başka bir cihazla aynı işlevi yerine getirip aynı sonucu elde ediyor fakat bunu farklı bir yolla yapıyorsa aralarında eşdeğerlik söz konusu olmayacaktır. İşlev-yol-sonuç testi patent hukukunda eşdeğerlik incelemesinde yerleşik bir uygulama olup SMK m. 89/5’te de kendine yer bulmuştur. Belirtilen maddede bu husus “*Patent başvurusunun veya patentin sağladığı koruma kapsamının belirlenmesinde, tecavüzün varlığının ileri sürüldüğü tarihte istemlerde belirtilmiş unsurlara eşdeğer nitelikte olan unsurlar da dikkate alınır. Bir unsur, esas itibarıyla istemlerde talep edilen unsur ile aynı işlevi görüyor, bu işlevi aynı şekilde*

⁹² Markman v. Westview Instruments Inc., 517 U.S. 370 (US Supreme Court 1996).

⁹³ Suluk, Karasu ve Nal (n 1) 289.

⁹⁴ Warner-Jenkinson Co. v. Hilton Davis Chem. Co., 520 U.S. 17, 40 (US Supreme Court 1997).

⁹⁵ Machine Company v. Murphy, 97 U.S. 120 (US Supreme Court 1877).

⁹⁶ Landers (n 3) 357.

gerçekleştiriyor ve aynı sonucu ortaya çıkarıyorsa, genel olarak istemlerde talep edilen unsurun eşdeğeri olarak kabul edilir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Anılan test, mekanik buluşlarda eşdeğerliği tespit etmede oldukça yararlı olsa da biyoteknolojik ve kimyaya ilişkin buluşlarda aynı derecede yardımcı değildir. İşlev-yol-sonuç testinin kullanılmadığı yerlerde genellikle önemsiz farklılıklar testi (*insubstantial differences test*) kullanılır. Bu test, eşdeğerliğin tespitinde esas soru olan “istem konusu buluş ile suçlanan cihaz arasındaki farklar yalnızca önemsiz (*merely insubstantial*) farklar mıdır?” sorusunu sorar⁹⁷. Esasen işlev-yol-sonuç testi de zaten eşdeğer unsurlar arasındaki farkın önemsiz olup olmadığını sorgulayan önemsiz farklılıklar testinin bir görünüş biçimidir.

Eşdeğerliğin tespitinde, eşdeğerin değerlendirileceği tarih de önemlidir. Patent hakkının ihlali incelemesinde eşdeğerliğin tespiti, ihlal (tecavüz) tarihi dikkate alınarak yapılır⁹⁸. Son olarak, eşdeğerlik testine tabi tutulan unsurun *yeni* olması gerekmediği gibi, piyasada kolayca bulunabilir olup olmaması da dikkate alınmaz⁹⁹.

II. İŞLEVSEL İSTEMLERİN İHLALİ

İstemler, patent hakkının kapsamını belirleyen cümleler olduğu için, patent hakkının ihlali de esasen patent istemlerinin ihlali demektir. Yukarıda ifade edildiği üzere, patent hakkının ihlali birebir ihlal ve eşdeğerler yoluyla ihlal olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. İşlevsel istemler kanun lafzı gereği kendiliğinden eşdeğerleri de içerdiği için, klasik yapısal istemlerin eşdeğerler yoluyla ihlalinden ayrı tutmak gerekir. Zira aşağıda açıklandığı gibi, işlevsel istemlerin, tarifnamede yazılı eşdeğerlerin kullanılması yoluyla izinsiz uygulamaya konulması eşdeğerler yoluyla ihlal değil, birebir ihlal teşkil etmektedir.

A. İşlevsel İstemlerin “Birebir” İhlali

İşlevsel istemlerin birebir kapsamı, tarifnamede açıklanan eşdeğer yapıları da kapsar¹⁰⁰. Buna göre, bir araç-artı-işlev sınırlamasının *birebir* kapsamı, tarifnamede açıklanan yapılar ve bu

⁹⁷ Hilton Davis Chem. Co. v. Warner-Jenkinson Co., 62 F.3d 1512, 1517-1518 (Fed. Cir. 1995) (*en banc*).

⁹⁸ Yusufoglu (n 7) 253.

⁹⁹ Suluk, Karasu ve Nal (n 1) 289.

¹⁰⁰ Jonas Hodges, ‘Infringement of Means-Plus-Function Claims’ (2005) 87(3) Journal of the Patent and Trademark Office Society 175, 177.

yapıların eşdeğerleridir. Aynı şekilde, adım-artı-işlev sınırlamasının *birebir* kapsamı da tarifnamede açıklanan eylemler ve bu eylemlerin eşdeğerleridir¹⁰¹.

Bu doğrultuda, bir işlevsel istem sınırlamasının *birebir* ihlal edilip edilmediğini belirlemeye yönelik incelemede, suçlanan cihazdaki bir unsurun istemde belirtilen *işlevin aynısını* yerine getirip getirmediği ve belirlenen işlevi yerine getiren *aynı veya eşdeğer yapıya* sahip olup olmadığı sorgulanır¹⁰². Başka bir deyişle işlevsel istemlerin birebir ihlalinden söz edilebilmesi için iki husus bir arada bulunmalıdır: İhlalle suçlanan cihaz hem *aynı işlevi* yerine getirmeli hem de bu işlevi yerine getiren *aynı veya eşdeğer yapıya* sahip olmalıdır. Hem *işlev* hem de *yapı* suçlanan cihaz veya usulde yer almalıdır. Dolayısıyla suçlanan cihaz işlevsel özdeşliğe sahip değilse, yapısal özdeşlik veya eşdeğerlik olup olmadığına bakılmaksızın birebir ihlal söz konusu olmayacaktır¹⁰³.

Özdeş bir işlev ise ihlalle suçlanan unsurun istemde belirtilen işlevi tam olarak yerine getirdiği durumlarda mevcuttur. *Özdeş bir yapı*, yazılı açıklamada tanımlanan yapı ile birebir örtüşmelidir. Buna karşılık, *eşdeğer bir yapı* (yani yapısal eşdeğerlik), aynı birebir örtüşmeyi gerektirmez¹⁰⁴.

Yapısal eşdeğerliğin (*structural equivalence*) mevcut olup olmadığı ise eşdeğerler doktrini kapsamında ihlali belirlemek için kullanılan teste benzerdir¹⁰⁵; yani, ihlalle suçlanan cihazın tarifnamede açıklanan yapıdan farkının önemsiz olup olmadığına bakılır. Genel olarak, söz konusu farklılık, patent tarifnamesinde açıklanan yapı, malzeme veya eylemlere “önemli hiçbir şey eklemiyorsa” önemsizdir¹⁰⁶.

Eşdeğerliğin tespitinde kullanılan bir diğer test işlev-yol-sonuç testidir. Yukarıda da ifade edildiği üzere bu testle, suçlanan cihazın söz konusu unsurunun, istemde mevzu bahis olan sınırlama ile *büyük ölçüde aynı sonucu elde etmek için büyük ölçüde aynı şekilde, büyük ölçüde aynı işlevi* yerine getirip getirmediği incelenir. Ancak söz konusu, bir *işlevsel istem* olduğunda, bu test aynı şekilde çalışmaz. Bunun nedeni, ABD Patent Kanunu §112(f) kapsamında bir *işlevin*

¹⁰¹ Kitch (n 76) 119.

¹⁰² Odetics, Inc. v. Storage Tech. Corp., 185 F.3d 1259, 1267 (Fed. Cir. 1999).

¹⁰³ Landers (n 3) 378.

¹⁰⁴ Landers (n 3) 378.

¹⁰⁵ Eşdeğerliğin tespitinde kullanılan testler için bkz. yukarıda II.B.2 nolu başlık.

¹⁰⁶ Chiuminatta Concrete Concepts, Inc. v. Cardinal Indus., Inc., 145 F.3d 1303, 1309 (Fed. Cir. 1998).

birebir ihlalinin tespiti için *aynı (identical)* olması gerekliliğidir¹⁰⁷. Ayniyet (özdeşlik) tespit edilirse, “yol” ve “sonucun” eşdeğer olup olmadığı incelenir. Zira işlevsel istemlerde aynı işlevi gören eşdeğer yapılar patent sahibi tarafından tarifnamede bizzat açıkça belirtildiği için bu eşdeğerler de birebir ihlal kapsamına girer.

Bu kurallar uyarınca, *eşdeğer yapıya* ilişkin *birebir* ihlal testi, suçlanan unsurun “yolunun” ve “sonucunun” tarifnamede açıklanan ilgili yapıya *büyük ölçüde benzer* olup olmadığına odaklanır¹⁰⁸. Özetle, bir işlevsel istem sınırlamasının birebir ihlali şu durumda söz konusu olur:

1. Aynı işlev (*identical function*),
2. Ya aynı yapı (*identical structure*) ya da eşdeğer bir yapı (*equivalent structure*).

Son olarak, işlevsel istemlerdeki yapısal eşdeğerlik ile ilgili belirtilmesi gereken önemli bir husus daha vardır. Normalde eşdeğerler doktrini kapsamında, ihlal analizi sınırlama (unsur) bazında gerçekleştirilir. Ancak işlevsel istemler söz konusu olduğunda, patentin yazılı açıklamasında ilgili (karşılık gelen) yapının tanımlanması, bir “istem sınırlaması” ile aynı şey değildir¹⁰⁹. Yani tarifnamede yazılı, karşılık gelen yapı, bir “istem sınırlaması” sayılamaz. Dolayısıyla, yapısal eşdeğerlik testinin “yol” ve “sonuç” uçları, tarifnamede açıklanan *genel yapının* incelenmesine dayanmaktadır¹¹⁰. Bu nedenle, farklı sayıda parçaya sahip yapılar bile ABD Patent Kanunu §112(f) kapsamında eşdeğer olabilir ve böylece istem sınırlamasını karşılayabilir¹¹¹. Bu itibarla işlevsel istemler, geleneksel bir istemden daha geniş bir konu yelpazesini kapsayabilecek, daha geniş bir koruma kapsamına sahip olabilecektir.

B. İşlevsel İstemlerin “Eşdeğerler” Kullanılmak Suretiyle İhlali

Araç-artı-işlev formatında düzenlenen istemlerin eşdeğerler doktrini kapsamında ihlali başlığında önem arz eden husus, bu formattaki bir istemin zaten kanun gereği tarifnamede

¹⁰⁷ Aynı yönde bkz. *Odetics, Inc. v. Storage Tech. Corp.*, 185 F.3d 1259, 1267 (Fed. Cir. 1999).

¹⁰⁸ *Landers* (n 3) 379.

¹⁰⁹ *Landers* (n 3) 380.

¹¹⁰ *Odetics, Inc. v. Storage Tech. Corp.*, 185 F.3d 1259, 1267 (Fed. Cir. 1999). Aynı yöndeki başka bir kararında ABD Federal İstinaf Mahkemesi, işlev-yol-sonuç testinin işlevsel istem unsurlarına uygulandığında “yol” ve “sonuca” indirgendiğine karar vermiştir. Bkz. *Al-Site Corp. v. VSI Int’l, Inc.*, 174 F.3d 1308, 1321 (Fed. Cir. 1999). *Mueller* ise bu durumu haklı olarak şöyle açıklamaktadır; bir araç-artı-işlev isteminin *birebir* ihlal edilmesi için, suçlanan bileşen tarafından yerine getirilen işlevin, istemde belirtilen işlevden yalnızca önemsiz ölçüde farklı değil, *aynı* olması gerekir (*Mueller* (n 4) 144). Dolayısıyla, işlev-yol-sonuç testinin “büyük ölçüde aynı işlev” kısmı, bir araç-artı-işlev isteminin birebir ihlalinin belirlerken uygulanmayacaktır.

¹¹¹ *Odetics, Inc. v. Storage Tech. Corp.*, 185 F.3d 1259, 1267 (Fed. Cir. 1999).

belirtilen eşdeğer yapıları da kapsıyor olmasıdır. Bu durumda bir de eşdeğerler doktrini uygulanarak, tarifnamede yazılı olmayan eşdeğerlerin de koruma kapsamına alınıp alınmayacağı noktasında duraksama yaşanmaktadır. Bir başka metaforik deyişle, patent sahibinin bir elmadan ikinci ısırik almasına izin verilmeli midir¹¹²? Araç-artı-işlev formatında kaleme alınan bir istem, yargı tarafından oluşturulan eşdeğerler doktrini kapsamında ihlal edilebilir mi? Bu, bir anlamda, yasal bir eşdeğerin (*statutory equivalent*) yargısal bir eşdeğeri olup olamayacağını sormaktır¹¹³. Öğretide ve ABD yargısında fikir birliği olmamakla birlikte, bunun mümkün olduğunu ifade eden yazarlar bulunmaktadır¹¹⁴.

İşlevsel istemlerin eşdeğerler kapsamında ihlalinin tespitine yönelik test de (başka herhangi bir eşdeğerlik doktrini analizinde olduğu gibi), suçlanan unsurun istem sınırlamasından *önemli olmayan bir farklılık* gösterip göstermediğine odaklanır¹¹⁵. Farklılıkların önem derecesini incelemek için işlev-yol-sonuç testi kullanılırsa, suçlanan unsurun en azından, patentte tarif edilene büyük ölçüde benzer bir şekilde çalışan ve büyük ölçüde benzer bir sonuç veren bir yapı kullanarak büyük ölçüde benzer bir işlevi yerine getirmesi gerekir.

Bir işlevsel istem sınırlamasının eşdeğerlik yoluyla ihlalden söz edebilmek için patent sahibinin, (birebir ihlalde olduğu gibi suçlanan unsurun mutlaka *aynı* işlevi değil) yalnızca *büyük ölçüde benzer* bir işlevi yerine getirdiğini göstermesi gerekli ve yeterlidir.

İşlevsel istemlerin birebir ihlali ile eşdeğerler doktrini kapsamındaki ihlali arasındaki ayrımın bir örneği *WMS Gaming Inc. v. International Game Tech*¹¹⁶ davasında görülmektedir. Uyuşmazlık konusu olay şöyle özetlenebilir¹¹⁷:

Bu davada ABD Federal İstinaf Mahkemesi, mekanik slot makinelerine kıyasla kazanma olasılığını azaltmak için devre sistemine dayanan bir slot makinesi patentinin ihlaline ilişkin iddiaları değerlendirmiştir. Patent konusu buluş, makine çalıştırıldığında, devrenin mekanik makara üzerindeki durdurma pozisyonlarının sayısından daha büyük bir aralıktan rastgele bir sayı seçmektedir. Buluşa göre devre sistemi, bu rastgele sayıları

¹¹² Mueller (n 4) 145.

¹¹³ Mueller (n 4) 145.

¹¹⁴ Örneğin bkz. Xu (n 27) 25.

¹¹⁵ Kemco Sales v. Control Papers Co., 208 F.3d 1352, 1364 (Fed. Cir. 2000).

¹¹⁶ WMS Gaming Inc. v. Int'l Game Tech., 184 F.3d 1339 (Fed. Cir. 1999).

¹¹⁷ Uyuşmazlığın özeti yapılırken, uyuşmazlığın önem arz eden kısımlarına doğrudan temas etmesi nedeniyle Landers (n 3) 381-382'de verilen bilgiler baz alınmıştır.

belirli makara durdurma pozisyonlarını destekleyecek şekilde atamak üzere programlanabilir, böylece kazanma olasılığı ayarlanabilecektir.

Bunun aksine, ihlal teşkil ettiği iddia edilen cihaz, makaranın durma pozisyonlarını seçmeden önce, ilk olarak kazancı hesaplayan bir sistem kullanmaktadır. Suçlanan cihaz rastgele iki sayı seçmiş ve daha sonra bu sayıları ödeme sayılarıyla eşleştirerek ödeme miktarını hesaplamıştır. İhlalle suçlanan makine daha sonra hesaplanan ödeme miktarına karşılık gelen makara duraklarını seçmiştir.

Davaya bakan ABD Federal İstinaf Mahkemesi, burada iki adet işlevsel istem unsurunun ihlalini değerlendirmiştir. Bunlardan ilki “söz konusu makaranın söz konusu açıl konumlarını temsil eden çok sayıda sayının *atanması için bir araç*” unsurudur. Söz konusu çok sayıda sayı, bazı dönme konumlarının çok sayıda sayı ile temsil edileceği şekilde önceden belirlenmiş radyal konum sayısını aşmaktadır¹¹⁸. Mahkeme, bu sınırlamanın işlevini “durma pozisyonlarına çok sayıda sayı atanması, atanan bu çok sayıda sayının durma pozisyonu sayısını aşması ve bazı durma pozisyonlarının birden fazla sayı ile temsil edilmesi” olarak tanımlamıştır¹¹⁹.

Mahkeme tarafından dikkate alınan ikinci işlevsel istem unsuru ise “söz konusu çok sayıda atanmış numaradan birini rastgele seçmeye yarayan *araç*” olmuştur¹²⁰. Mahkeme bu sınırlamanın işlevini “*atama araçları* sınırlamasıyla makara durdurma pozisyonlarına atanan numaralardan birini rastgele seçmek” olarak yorumlamıştır¹²¹. WMS Gaming tarafı ise, bu iki sınırlamanın işlevlerinin “*tek sayıların* atanması ve seçilmesi” olduğunu iddia etmiştir¹²².

Mahkeme, ihlalle suçlanan cihazın her iki sınırlamanın da gerektirdiği gibi tek bir sayı¹²³ yerine sayı kombinasyonlarını¹²⁴ ataması ve seçmesi ve bu nedenle işlevin aynı olmaması nedeniyle suçlanan cihazın *birebir* ihlal teşkil etmediğine karar vermiştir. Bununla birlikte mahkeme, “eşdeğerler doktrininin ABD Patent Kanunu §112(f)'de olduğu gibi özdeşliği değil,

¹¹⁸ WMS Gaming Inc. v. Int'l Game Tech., 184 F.3d 1339, 1347 (Fed. Cir. 1999).

¹¹⁹ WMS Gaming Inc. v. Int'l Game Tech., 184 F.3d 1339, 1347 (Fed. Cir. 1999).

¹²⁰ WMS Gaming Inc. v. Int'l Game Tech., 184 F.3d 1339, 1349 (Fed. Cir. 1999).

¹²¹ WMS Gaming Inc. v. Int'l Game Tech., 184 F.3d 1339, 1349 (Fed. Cir. 1999).

¹²² WMS Gaming Inc. v. Int'l Game Tech., 184 F.3d 1339, 1352 (Fed. Cir. 1999).

¹²³ Burada tek bir sayıdan kastedilen 1,3,5,7,17,19... gibi tek (*uneven, odd*) sayılar değildir. Tek, yalnızca bir (*single*) sayı kastedilmektedir. Örneğin “2”, “3”, “8”, “11”, “45”, “99” gibi.

¹²⁴ Örneğin “4 ve 72”, “86 ve 5”, “12, 66 ve 41” gibi.

yalnızca büyük ölçüde aynı işlevi gerektirdiğini” belirterek, eşdeğerler doktrini kapsamında ihlalin varlığını onaylamıştır¹²⁵.

Özet mahiyetinde bir karşılaştırma yapmak gerekirse; işlevsel istemin birebir ihlali için, (1) aynı işlev, (2) aynı veya önemli ölçüde eşdeğer yapı olması ve ayrıca -bir sonraki başlıkta inceleneceği üzere- (3) suçlanan yapının, patentin tescil edildiği tarihte mevcut olması gerekir.

İşlevsel istemlerin eşdeğerler doktrini kapsamında ihlalinin tespiti için; patent sahibinin, (1) önemli ölçüde eşdeğer işlev, (2) önemli ölçüde eşdeğer yapı olduğunu göstermesi ve (3) istemin patent tescil edildikten sonra ortaya çıkan gelişmeleri de kapsayabilecek nitelikte olması gerekir¹²⁶.

C. İşlevsel İstemlerin Birebir İhlali ve Eşdeğerler Yoluyla İhlalinde “Eşdeğer Yapı” Bakımından Dikkat Edilmesi Gereken Bir Husus: Zamansal Farklılık

İşlevsel istemlerin hem birebir ihlalinde hem de eşdeğerler yoluyla ihlalinde, eşdeğer yapıyı tespit etmek için kullanılan testler benzer olsa da ikisi arasında temel bir zamansal fark bulunmaktadır. Birebir ihlal için, suçlanan bir cihazda görünen yapısal bir eşdeğerin patentin verildiği (tescil edildiği) tarihte mevcut olması gerekir¹²⁷. Zira birebir ihlal, tabiri caizse “tam anlamıyla örtüşme” gerektirdiği için o tarihte biliniyor olmalıdır. ABD Federal İstinaf Mahkemesi'nin de açıkladığı üzere, §112(f) kapsamındaki eşdeğer bir yapı veya eylem, patentin verilmesinden sonra geliştirilen teknolojiyi kapsayamaz, çünkü bir istemin birebir anlamı patentin verilmesiyle adeta sabitlenir¹²⁸. Bu aşamadan sonra istemin yorumlanması yoluyla birebir kapsamını genişletmek mümkün değildir. Dolayısıyla, *birebir* ihlalin tespit edilebilmesi için, suçlanan bir cihazda görülen yapısal bir eşdeğerin patentin verildiği tarihte mevcut olması gerekir¹²⁹. Bu kural uyarınca, patent verildikten sonra geliştirilen bir varyant, patentte açıklanan yapıdan önemsiz sayılabilecek ölçüde farklı olsa bile birebir ihlal oluşturamaz.

Buna karşın, işlevsel istemlerin eşdeğerler doktrini kapsamındaki ihlali, sonradan ortaya çıkan teknolojiyi de kapsayabilir. Bu nedenle, suçlanan yapı, patentin tescil edildiği tarihte mevcut olmadığı için bir unsur birebir ihlal edilmemiş olsa bile, sonradan ortaya çıkan

¹²⁵ WMS Gaming Inc. v. Int'l Game Tech., 184 F.3d 1339, 1353 (Fed. Cir. 1999).

¹²⁶ Landers (n 3) 383.

¹²⁷ Landers (n 3) 383.

¹²⁸ Al-Site Corp. v. VSI Intern., Inc., 174 F.3d 1308, 1319 (Fed. Cir. 1999).

¹²⁹ Chiuminatta Concrete Concepts, Inc. v. Cardinal Indus., Inc., 145 F.3d 1303, 1310 (Fed. Cir. 1998).

teknolojinin patentte açıklanan yapıdan önemsiz sayılabilecek ölçüde farklı olduğu durumlarda bir cihaz yine de eşdeğerler doktrini kapsamında ihlal teşkil edebilecektir¹³⁰.

ABD Federal İstinaf Mahkemesinin diğer görüşleri de ilgili eşdeğer sonradan ortaya çıktığında, yani patent verildikten sonra geliştirildiğinde, eşdeğerler doktrini kapsamında ihlalin mümkün olabileceğini kabul etmektedir. Örneğin 2004 tarihli bir kararında, ihlal teşkil ettiği iddia edilen cihaz, aynı veya eşdeğer bir yapı kullanmadığı için araç-artı-işlev isteminin *birebir* ihlali söz konusu olmadığında ve fakat ortada sonradan geliştirilen teknoloji söz konusu olduğunda eşdeğerler doktrini devreye girebilir tespitinde bulunmuştur¹³¹.

SONUÇ

İstem yazım türlerinden biri olan işlevsel istem (araç-artı-işlev tipi istem) ABD’de ortaya çıkmış olup, kapsamı geniş istemler kaleme almayı kolaylaştırması, istem yazarına özgürlük sağlaması ve ekonomik avantajı nedeniyle tercih edilmiştir. Başlarda bu yazım metodu istem içeriğini belirsiz hale getirdiği için reddedilse de daha sonra ABD Patent Kanununda yapılan düzenleme ile istemde belirtilen araca karşılık gelen yapının tarifnamede belirtilmesi zorunluluğu getirilerek bu sorun aşılmıştır. Dolayısıyla bu tür istemler, belirtilen işleve ve tarifnamede açıklanan yapıya atıfta bulunularak yorumlanacaktır.

Bir patent isteminde işlevsel istem dili kullanıldığı her zaman net olarak anlaşılamayabilir. Fakat istem metninde “araç” veya “adım” kelimelerinin varlığı bu yönde bir karine olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle mahkemelerin *araç* veya *adım* terimlerini içeren istemleri işlevsel istem kabul etme yönündeki temayülü göz önüne alındığında bu veya buna benzer kelimelerin kullanımına oldukça dikkat edilmelidir. Eğer araç veya adım terimleri kullanılmışsa, bu terimlere karşılık gelen yapılar veya eylemler açıkça tarifnamede belirtilmek suretiyle somutlaştırılmalıdır. Ayrıca ABD’deki yasal düzenleme göz önüne alındığında, işlevsel istem tekniği kullanılarak yazılan istemlerin, *kombinasyon istemi* şeklinde kaleme alındığı da dikkat çekilmesi gereken önemli noktalardandır.

Patent hakkının ihlalinde, işlevsel istemin yapısal istemden en temel farkı birebir ihlal noktasında ortaya çıkmaktadır. İşlevsel istem tekniği, tarifnamede açıklanan eşdeğer yapıları da patent kapsamına aldığı için tarifnamedeki eşdeğer yapının kullanılması *birebir* ihlal kapsamına girer. İşlevsel istemlerin ayrıca eşdeğerler doktrini kapsamında da ihlal edilebileceği kabul

¹³⁰ Landers (n 3) 383.

¹³¹ NOMOS Corp. v. BrainLAB USA, Inc., 357 F.3d 1364, 1369 (Fed. Cir. 2004).

edilmektedir. Ancak bu durumda patent sahibi, istemlerinin patent tescil edildikten sonra ortaya çıkan bir teknolojiyi kapsayabilecek nitelikte olduğunu ispat etmek zorundadır.

Ülkemiz uygulamasında neredeyse hiç bulunmayan işlevsel istemler için, kullanımda sağladığı faydalar da göz önüne alınarak, SMK'da veya SMK Yönetmeliğinde açık bir düzenleme yapılabilir. Bunun için zaten doktriner altyapı ve mevzuat alt yapısı uygundur. Zira SMK m. 89/1'de istemlerin yorumlanmasında tarifnamenin de dikkate alınacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla araç-artı-işlev şeklinde kaleme alınan istemlerin koruma kapsamı belirlenirken tarifnamede sayılan yapılar ve bunların eşdeğerlerinin de dahil edilerek yorumlanacağı belirtilip konu açık düzenlemeye kavuşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Acun U, *Patentin Koruma Kapsamının Belirlenmesinde Eşdeğerler Doktrini* (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2018).
- Arsan MH, *Patent Hakkına İlişkin İstisnalar ve Sınırlamalar* (On İki Levha Yayıncılık 2023).
- Aspen M, 'Considerations for Means-plus-Function Constructions in Post-Grant Proceedings' (2022) 21(1) Chicago-Kent Journal of Intellectual Property 1-11.
- Ayhan R, Çağlar H, Yıldız B ve İmirlioğlu D, *Sınai Mülkiyet Hukuku* (Adalet Yayınevi 2021).
- Çalışkan MG, *Uluslararası Patent Başvurusu (PCT)* (Seçkin Yayıncılık 2021).
- Çolak U, *Türk Patent Hukuku* (Adalet Yayınevi 2022).
- Çolak U, *Patent Hukukunda İstemlerin Yorumlanması ve Koruma Kapsamının Belirlenmesi* (On İki Levha Yayıncılık 2025) (Anılış: İstemlerin Yorumlanması).
- Erdil E, *Fikri Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı* (Yeniden Yazılmış 2. Bası, Vedat Kitapçılık 2021).
- Gültek Ş, 'Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan Cilt I' içinde *Patent Hukukunda İstemler* (Turhan Kitabevi 2010).
- Güneş İ, *Sınai Mülkiyet Kanunu Işığında Uygulamalı Patent ve Faydalı Model Hukuku* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2019).
- Hodges J, 'Infringement of Means-Plus-Function Claims' (2005) 87(3) Journal of the Patent and Trademark Office Society 175-206.
- Karaaslan P, *Dolaylı Patent İhlali* (Seçkin Yayıncılık 2021).
- Kaya B, *Eşdeğer İlaçların Piyasaya Girişinde Patent ve Veri İmtiyazı Haklarından Kaynaklanan Engeller* (Seçkin Yayıncılık 2022).
- Kaya A ve Demir K, *Sınai Mülkiyet Hukuku Dersleri* (Filiz Kitabevi 2025).
- Kayakökü A, *Patent Başvurusu* (2. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022).
- Kitch PR, 'Step-Plus Function: Just What Have We Stepped Into?' (2007) 7(1) The John Marshall Review of Intellectual Property Law 117-149.
- Köker AR ve Yalçın UG, *Patent ve Faydalı Modelden Kaynaklanan Uyuşmazlıklar* (Genişletilmiş 3. Baskı, Yetkin Yayınları 2025).

- Landers AL, *Understanding Patent Law* (3rd edn., Carolina Academic Press 2018).
- Lemley MA, 'Software Patents and the Return of Functional Claiming' (2013) 2013(4) Wisconsin Law Review 905-964.
- Mueller JM., *Patent Law* (6th edn, Wolters Kluwer 2020).
- O'Dell D, 'The Emerging Definition of Equivalency' (1996) 22(2) Journal of Contemporary Law 335-382.
- Ortan AN, *Avrupa Patent Sistemi Cilt I Avrupa Patenti Antlaşması (Münih Antlaşması)* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları 1991).
- Sezgin Huysal A, *İlaç Patenti* (Vedat Kitapçılık 2010).
- Spaeth FA, 'Equivalents Thereof v. the Doctrine of Equivalents in the Interpretation of U.S. Patent Claims' (2001) 20(3) Quinnipiac Law Review 487-526.
- Suluk C, Karasu R ve Nal T, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (6. Baskı, Seçkin Yayıncılık 2022).
- Şehirli FH, *Patent Hakkının Korunması* (Turhan Kitabevi 1998).
- Tekinalp Ü, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2012).
- Tüzüner Ö, *Faydalı Modelin Korunması ve Faydalı Modelin Korunmasına Uygulanacak Hukuk* (Vedat Kitapçılık 2011).
- Ünal O, *Patent Hukukunda İstemler* (İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi 2007).
- Xu M, 'Unresolved Means-plus-Function Issues Post-Williamson' (2020) 24(1) University of California Los Angeles Journal of Law and Technology 1-26.
- Yatağan Özkan Ç, *İlaçların İkinci Tıbbi Kullanım Patentlerine Tecavüz* (Seçkin Yayıncılık 2023).
- Yusufoğlu F, *Patent Verilebilirlik Şartları* (Vedat Kitapçılık 2014).

Yargı Kararları

1. Al-Site Corp. v. VSI Intern., Inc., 174 F.3d 1308 (Fed. Cir. 1999).
2. Baltimore Therapeutic Equip. Co. v. Loredan Biomedical, 30 U.S.P.Q.2d 1672 (Fed. Cir. 1994).
3. Chiuminatta Concrete Concepts, Inc. v. Cardinal Indus., Inc., 145 F.3d 1303 (Fed. Cir. 1998).
4. Cole v. Kimberly-Clark Corp., 102 F.3d 524 (Fed. Cir. 1996).
5. D.M.I., Incorporated v. Deere & Company 755 F.2d 1570 (Fed. Cir. 1985).
6. Greenberg v. Ethicon Endo-Surgery, Inc., 91 F.3d 1580 (Fed. Cir. 1996).
7. Halliburton Oil Well Cementing Co. v. Walker, 329 U.S. 1 (US Supreme Court 1946).
8. Hilton Davis Chem. Co. v. Warner-Jenkinson Co., 62 F.3d 1512 (Fed. Cir. 1995) (*en banc*).
9. *In re Borkowski*, 422 F.2d 904 (C.C.P.A. 1970).
10. *In re Beauregard*, 53 F.3d 1583 (Fed. Cir. 1995).
11. *In re Hyatt*, 708 F.2d 712 (Fed. Cir. 1983).
12. *In re Thorpe*, 777 F.2d 695 (Fed. Cir. 1985).

13. Kemco Sales v. Control Papers Co., 208 F.3d 1352 (Fed. Cir. 2000).
14. Machine Company v. Murphy, 97 U.S. 120 (US Supreme Court 1877).
15. Markman v. Westview Instruments Inc., 517 U.S. 370 (US Supreme Court 1996).
16. NOMOS Corp. v. BrainLAB USA, Inc., 357 F.3d 1364 (Fed. Cir. 2004).
17. Odetics, Inc. v. Storage Tech. Corp., 185 F.3d 1259 (Fed. Cir. 1999).
18. Personalized Media Commc'n, LLC v. Int'l Trade Com'n, 161 F.3d 696 (Fed. Cir. 1998).
19. Sage Prod. v. Devon Indus., Inc., 126 F.3d 1420 (Fed. Cir. 1997).
20. Warner-Jenkinson Co. v. Hilton Davis Chem. Co., 520 U.S. 17 (US Supreme Court 1997).
21. Williamson v. Citrix Online LLC, 792 F.3d 1339 (Fed. Cir. 2015) (*en banc*).
22. WMS Gaming Inc. v. Int'l Game Tech., 184 F.3d 1339 (Fed. Cir. 1999).
23. York Products, Inc. v. Central Tractor Farm & Family Center, 99 F.3d 1568 (Fed. Cir. 1996).

Çevrimiçi Kaynaklar

1. Amerika Birleşik Devletleri Patent ve Marka Ofisi – Patent İnceleme Usulüne İlişkin Kılavuz (USPTO – Manual of Patent Examining Procedure, “MPEP”) <https://www.uspto.gov/web/offices/pac/mpep/index.html> (Erişim tarihi: 26.05.2025)
2. Amerika Birleşik Devletleri Patent ve Marka Ofisi – Ücret Tarifesi (USPTO – Fee Schedule) <https://www.uspto.gov/learning-and-resources/fees-and-payment/uspto-fee-schedule#Patent%20Fees> (Erişim tarihi: 26.07.2025)